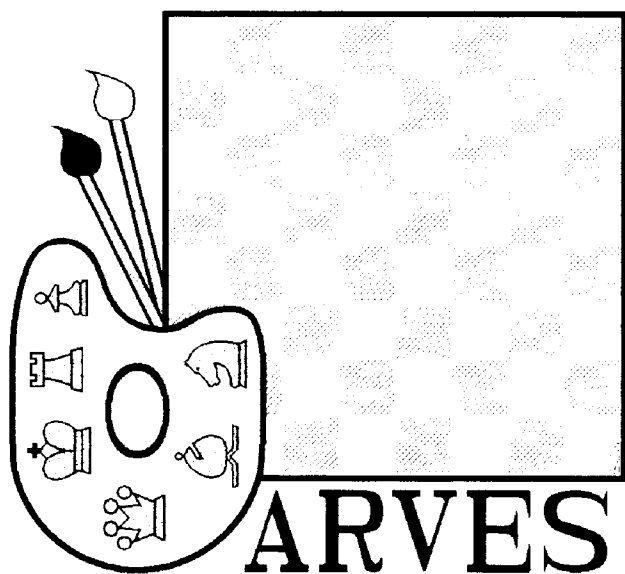

EBUR

Orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor Schaakeindspelstudie

Kwarttaafschrift, 6e jaargang, nummer 2, mei 1994

Redactioneel

EBUR 6e jaargang nummer 2, mei 1994

door Harold van der Heijden

Eerst maar eens even wat correcties op vorige *EBUR*'s.

Henk Muzerie schreef me in een begeleidend briefje bij zijn nieuwste bijdrage voor dit nummer, dat ik in *EBUR*#3 in zijn artikel de 'Réti' verkeerd heb weergegeven. Hij had bewust gekozen voor de beginstand met zwart aan zet (en ph6), en vroeg me dit te corrigeren. 'Er bestaat toch al zo veel verwarring over deze studie (en straks kijken ze mij er nog op aan)'. Mijn excuses. Het maken van fouten in artikelen van anderen is natuurlijk altijd extra vervelend, maar helaas nauwelijks te vermijden. Hoe vaak je ook de boel controleert, toch glippen er nog foutjes door. 'Gelukkig' ontdekte ik zelf dat ook een diagram in de leuke bijdrage van Wiersma in het vorige nummer niet aan de zettduivel is kunnen ontsnappen. Dat verbaast mij overigens, omdat bij de rechtstreekse conversie van de studie uit mijn databank naar een diagram er geen er-naast-typende vinger aan te pas hoeft te komen. Maar feit is feit, de beroemde Moravec (*EBUR* 1994/1, blz. 12, diagram 4) ziet er toch echt bekender uit met de zwarte koning op a7 i.p.v. op h7.

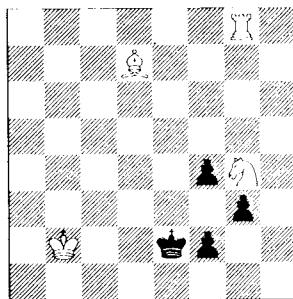
Van de bijeenkomst van ARVES in Delft op 23 april j.l. is ook nog een aantal zaken te melden voor de leden die toen niet aanwezig waren. Belangrijkste nieuws is het feit dat een goede kandidaat voor het voorzittersschap van

onze vereniging is gevonden: Jurgen Stigter. Hij zal worden ingewerkt door onze huidige voorzitter en dan op de algemene ledenvergadering zich volgens de daardoor gebruikelijke procedure verkiesbaar stellen (er kunnen dus dan nog tegenkandidaten worden voorgedragen). Een ander nieuwtje voor de meeste leden is dat Ed van de Gevel de nieuwe redacteur van *EG* is (het komende nummer had hij al nagenoeg 'drukklaar' bij zich op de bijeenkomst).

Verder kwam ter sprake dat de gemiddelde leeftijd binnen ARVES op z'n zachtst gezegd aan de hoge kant is. Er ontstond enige hilariteit toen bleek dat het criterium voor *oud(er)* lid al voor personen boven de dertig gold. Ledenwerving, vooral bij jeugdigeren personen, is essentieel voor het voortbestaan van onze vereniging. Dat daarbij een rubriek voor beginnende componisten (jong en oud) in *EBUR* ontbreekt is een terecht kritiekpunt. Mijn oproep in het vorige nummer had helaas niet het gewenste resultaat gehad. Gelukkig heeft Wouter Mees naar aanleiding van die discussie de handschoen opgenomen, zoals u in dit nummer kunt zien.

Erg optimistisch over een stormloop op ARVES van de jeugd ben ik trouwens niet, maar pessimisme is ook niet nodig. Onder de kop 'Een Schaakprobleem' trof ik in de *Schakend Nederland* van februari (1994/2) een zelfge-

maakte studie van Maarten Wubben uit Berkel-Enschot. Maarten is tien jaar! Hier en daar is er een dual (met name 2.Lf1 komt sterk in aanmerking), maar het blijft toch een unieke prestatie voor een tienjarige! (?).

1) wit wint

M. Wubben

1.Lb5+ Kf3 (1...Kd1 2.Te8!)

2.Pxf2 en nu:

2...Kxf2 3.Lc6 f3 4.Tf8 g2

5.Txf3+ Ke2 6.Tg3

2...gxf2 3.Kc2 Ke3 4.Kd1 f3

5.Th8 Kf4 6.Th1 Kg3 7.Tf1

In datzelfde nummer van *Schakend Nederland* stond in de eindspelstudie-rubriek van Jan van Reek nog belangrijk nieuws over de gesneuvelde prijswinnaar van ons Rueb Toernooi 1984-1990. De engelsman Paul Byway zorgde voor namelijk voor een correctie van de incorrecte studie van Mitrofanov en Beljavski (nummer 2364).

Soms wordt een studie weerlegd met een zet die zo simpel is dat

elke partijspeler 'm a tempo zou spelen. Je vraagt je dan of hoe de componist hem heeft kunnen missen. Ed van de Gevel maakte me opmerkzaam op een voor mij nieuw sterk staaltje daarvan, dat hem overigens door anderen werd aangereikt. Denk aan al die schakers die bijna 90 jaar de tijd hadden om de weerlegging te vinden.... Tim Krabbé zal er blij mee zijn (kijk ook meteen even naar de studie van Horwitz uit 1889 op bladzijde 24, diagram 15 in het artikel van Peter Boll).

V. Kosek (W: Kf2 Tc1 Pa6; Z: Kd5 Dd6 a7 f5 h4)
Národní Listy 1906 (ook in 2500 *Finales*, no. 578)
1.Pc7+ Ke5 2.Te1+ Kf4 3.Pe6+ Kg4 4.Tg1+ Kh3 5.Pg5+ Kh2 6.Pf3+ Kh3 7.Th1+ Kg4 8.Txh4 mat. Echter 4...Dg3+!....

Zo, wat kunt u zo vinden in dit nummer? Buijs en Hendriks reageren op het artikel van Balemans en leggen uit waarom hun methode anders is dan Balemans denkt dat die anders is t.o.v. zijn

methode. Ik ben een beetje bang dat we dadelijk ook nog corresponderende velden moeten gaan aanduiden in de discussies. Buijs wijst er in een begeleidende brief op dat er in weze niets mis in met de methode van Balemans, mits men van de filosofie uitgaat dat die methode weliswaar niet in alle gevallen werkt en niet per definitie betrouwbare resultaten oplevert, maar wel helpt bij het vinden van een eindresultaat. Verder in dit nummer een boekbespreking van alweer (maar overigens zeer welkom) een boek over pionneneindspelen (met corresponderende velden), maar wel op een iets ander gebied. De pionnen-polemiek 'dreigt' dus nog wel even aan te houden.....

Zeer verblijd werd ik met een leuk artikel van Julien Vandiest geïnspireerd op het 'Senkus'-mysterie (dat trouwens ook in deze *EBUR* wordt opgelost). Alain Pallier draagt op uitbundige wijze bij aan dit nummer, waarbij ik zo onbescheiden wil

zijn vooral te wijzen op het artikel waaraan ook ik een bijdrage leverde. Verder zijn de artikelen en rubrieken van Benak, Van Donk, Vandecasteele, Boll en Muzerie van een dusdanig niveau dat een nadere bespreking ervan in dit redactioneel overbodig is (deze opmerking dient positief te worden uitgelegd!).

Tenslotte de gebruikelijke oproep voor kopij. Ik had tot nu toe niet te klagen over de medewerking van de leden, maar nu is het mapje 'voor de volgende *EBUR*' bijna leeg. Natuurlijk gaat kwaliteit niet altijd gecorreleerd aan de kwantiteit; ook hele korte puntige stukjes ('bladvulling') zijn zeer welkom. Uw bijdrage ontvang ik het liefst als bestand (op diskette of via modem), maar ook graag als fax of brief. Voor meer informatie kunt u mij altijd even bellen.

**Uiterste inleverdatum
kopij voor EBUR 1994/3 is
1 augustus.**

Saavedra III

door Harold van der Heijden

De Saavedra-studie blijft de gemeoederen bezighouden. Gelukkig maar, dan heeft m'n oproep toch nog enig succes geboekt.

Allereerst een aantal echte ommissies. Ik vond zelf nog de volgende studies:

28) Razumenko, V

[+0310.21b4a1]

bron onbekend (voorganger van no. 14?) 1971

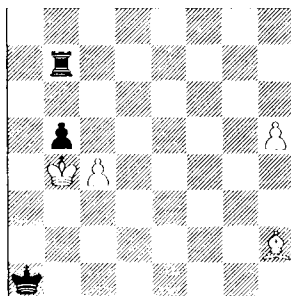

diagram 28

1.c5! (1.Le5+? Ka2! 2.c5 Th7 3.c6 Txh5 4.c7 Th4+ 5.Kxb5 Kb3! 6.c8D Tb4+) **1...Th7 2.c6 Txh5 3.c7 Th4+ 4.Kxb5 Th5+ 5.Kb6! Th6+ 6.Ld6! Txd6+ 7.Kb5 Td5+ 8.Kb4 Td4+ 9.Kb3 Td3+ 10.Kc2 Td4 11.c8T! Ta4 12.Kb3**

29) Pogosjants, E

[+0301.10d4a1]

Shakhmaty v SSSR, 1976

1.c7 Td1+! 2.Pd2! (2.Kc4? Tc1+ 3.Pc3 Kb2) **2...Txd2+ 3.Kc3**

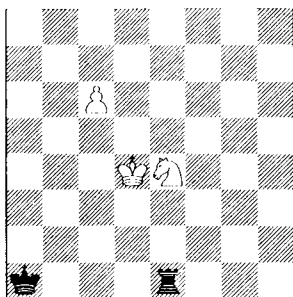

diagram 29

Td1 4.Kc2 Td4 5.c8T! Ta4 6.Kb3

Wouter Mees maakte me nog attent op de volgende studie, die wel voorkwam in m'n database, alleen bleek de hoofdvariant niet volledig aanwezig....

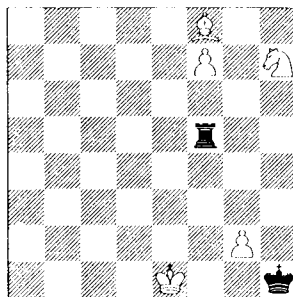

diagram 30

30) Mamataliev,K

[+0311.20e1h1]

2e speciale vermelding *Shakhmaty v SSSR*, 1980

EG#4838

1.Pg5 Tgx5 (1...Te5+ 2.Kd2 Tgx5 3.g4 Tgx4 (3...Td5+ 4.Kc3 Td7 5.Le7) 4.Ld6! (4.Lh6? Td4+) 4...Tg2+ 5.Ke3 Tf2 6.Lf4) **2.g4 Tgx4 3.Lh6** (3.Ld6? Tg1+ 4.Ke2 Tf1 5.Kxf1) **3...Te4+**

4.Le3 Txe3+ 5.Kf2 Te4 6.f8T! Th4 7.Kg3

Tja, en dan kreeg ik allerlei brieven met 'varianten' op de Saavedra-studie. Ik heb wel gemerkt dat zowat iedereen een andere uitleg aan het thema geeft. Is het nou de manoeuvre van de koning en de toren, de minorpromotie, of de dubbelaanval van de koning op toren en koning (matdreiging). Vermoedelijk alleen als ze allemaal in één studie gecombineerd voorkomen (daarmee valt nr 27 dus ook eigenlijk af....). Misschien willen de experts onder de ARVES-leden zich eens wagen aan een definitie? Om u een idee te geven, laat ik hier nog een enkele aan mij gemelde 'Saavedra'-varianten volgen:

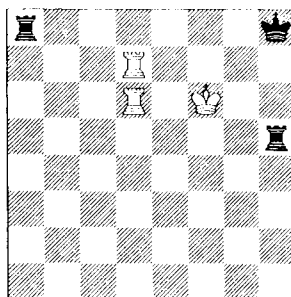

diagram A

A) Rinck,H

[+0800.00f6h8]

National Zeitung Basel, 1921

1.Kg6 Te5 2.Td8+ Te8 3.Txe8+ Txe8 4.Kf7

B) Prokop,F

[+0407.00e6h8]

3e eervolle vermelding *Narodni Listy*, 1940

1.Kf7! (1.Kf6? Kg8! (1...Txe5 2.Kxe5 Pf3+) **1...Tf1+ 2.Kg6**

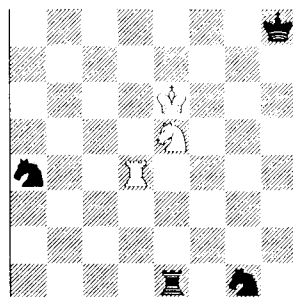

diagram B

Kg8 (2...Tf8 3.Pf7+ Kg8 4.Ph6+ Kh8 5.Td7) **3.Pc6 Tf8 4.Pe7+! Kh8 5.Th4+**

Zonder meer erg aardig in dit verband is nog de volgende studie (waarop Ed van de Gevel me attent maakte):

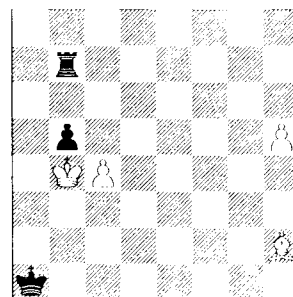

diagram C

C) Troitzky,A

[+0420.02d5a8]

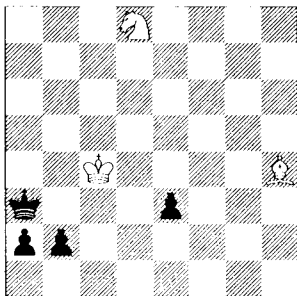
500 Endspielstudien 1924

1.Le3 d2! 2.Lxd2 Td7+ 3.Kc6 Txd2 4.Kc7! c1D 5.Ld5+!! Txd5 6.Txc1 Ta5 7.Kb6; 5.Txc1? Txa2 'en geen Saavedra'.

(Un)solved Mysteries

door Harm Benak

Vier oplossters reageerden op studie 7 en hadden alle ongeveer dezelfde oplossing. Ik geef hier de oplossing van Willink:

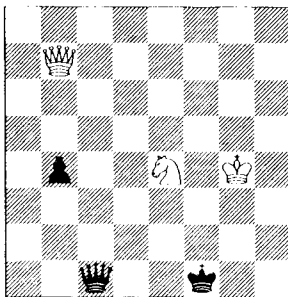

studie 7) Cool: remise

1.Lh4-e7+ Ka3-a4 2.Pd8-b7 b2-b1D (2...a1D 3.Pc5+ Ka3 4.Pe4+ Ka2 (Ka4 5.Pc5+ remise) 5.Pc3 mat) **3.Pb7-c5+ Ka4-a5** (3...Ka3 4.Pd3+ Ka4 5.Pc5+ remise) **4.Le7-d8+ Db1-b6 5.Pc5-b3+ Ka5-a6 6.Ld8xb6 Ka6xb6 7.Ke4-d3** en remise.

Deze was inderdaad niet moeilijk, maar de volgende is van een geheel ander kaliber. Hierop kreeg ik slechts twee oplossingen, maar een aantal oplossters van de vorige studie merkten op dat ze er wel aandacht aan hadden besteed, maar hem nog niet hadden opgelost. van Oosterhout merkte zelfs op dat hij, nadat hij het gehele Mann-boek had doorgewerkt, een lichte weerzin tegen het eindspel van D+P tegen D had overgehouden en er zich daarom maar niet aan gewaagd had. Ik heb het boek zelf alleen maar doorgelezen, maar ik kan

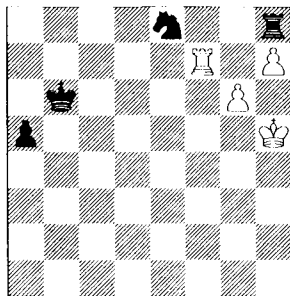
hem geen ongelijk geven. Toch is de oplossing niet zo moeilijk (achteraf gezien natuurlijk):

studie 8) componist?: wit wint

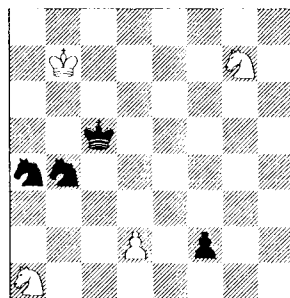
1.Db7-f7+ Kf1-e1 (1...Kg2 2.Df2+ Kh1 3.Pg3 mat; 1...Ke2 2.Df3+ Ke1 3.Dh1+) **2.Df7-f2+ Ke1-d1 3.Kg4-h5!! b4-b3** (3.Df1+? Kc2; 3...Dc3 4.Pxc3+ bxc3 5.Dd4+ Kc2 6.Kg4 Kb3 7.Kf3 c2 8.Da1; 3...Dc2 4.Df1 mat; 3...Dc8 4.Dd2 mat) **4.Df2-f3+ Kd1-c2** (4...Ke1 5.Dh1+) **5.Df3-c3+ Kc2-d1 6.Pe4-f2+** en wint.

Dan nu de twee nieuwe mysteries. De eerste (studie 9) is gevonden door Mees. Het is een studie van Joh. Barendregt (*De Schaakwereld*, 1940(?)). De oplossing is nooit gepubliceerd, maar lijkt vrij gemakkelijk. Het tweede mysterie (studie 10) is weer een studie van Ir. W. Cool. Deze studie heeft ooit in het clubblad *Contact* gestaan van de Voorburgse Chr. S.V. De oplossing hiervan lijkt mij nog niet zo gemakkelijk.

studie 9) Barendregt: wint

Nieuwe mysteries zijn nog steeds van harte welkom en kunnen net zoals oplossingen en opmerkingen naar onderstaand adres gestuurd worden. Let hierbij op de uiterste inleverdatum voor de kopij van het volgende nummer.

studie 10) Cool: remise

Harm Benak

B. Bosmaweg 12

7961 CX Ruinerwold

Zielsverhuizing

door H.J. van Donk

In het januarinummer 1993 van *Schach Report*, de huidige combinatie van de vroegere *Deutsche Schachzeitung* en *Deutsche Schachblätter*, heeft Dr.E.Paoli in zijn studierubriek een verhaal verteld, waarin onze landgenoten Weenink en De Feijter beschuldigd worden van het plegen van plagiaat.

In het kort komt het verhaal neer op het volgende: in 1926 werd in *Sjachmaty* een studie van A.A.Troitsky (zie diagram 1) gepubliceerd.

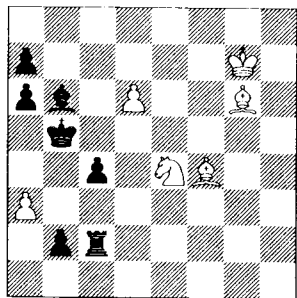

diagram 1: wit speelt en wint

De voor het verhaal belangrijke variant is **1.Le8+ Ka5 2.Ld2+ c3 3.Lxc3+ Txc3 4.Pxc3 Ld4+ 5.Kf7 Lxc3 6.d7 Lf6 7.Kxf6 b1d (of 7...b1T 8.d8T) 8.d8d+ Db6+ 9.Ke7** en wint. Volgend Paoli heeft Weenink de stand na

zwarts vijfde zet met een kleine wijziging zes jaar later als een eigen studie opgenomen in zijn studieverzameling en daarbij als gewoonlijk de stand gespiegeld (zei diagram 2).

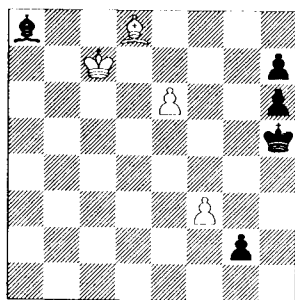

diagram 2: wit speelt en wint

De oplossing is analoog aan die van Troitsky: **1.e7 Lc6 2.Kxc6 g1T 3.e8T of 2...g1D 2.e8D+ Dg6+ 4.Kd7** en wint.

Nog erger maakte De Feijter het, aldus Paoli, in 1936 toen hij in Weenink's stand pion f3 naar h3 verplaatste en daarmee dus de stand van Troitsky ongewijzigd spiegelde.

De waarheid is echter heel anders dan door Paoli wordt gesteld. Hoewel Paoli wel een passage uit het Weenink-boek citeert, schijnt hem te zijn ontgaan dat dit boek niet zijn studieverzameling is,

maar een boek ter herdenking van Weenink. En in dat boek vertelt Mr. Rueb dat Weenink's stelling dateert uit 1917 en dat Weenink scrupules had de studie te publiceren, omdat zij enige gelijkenis zou hebben met een pat-studie van Sehwers. Dat Paoli dit niet gelezen heeft zal wel komen doordat hij het Nederlands niet beheerst.

De Feijter pleegde verder geen plagiaat op het Troitsky-idee, maar verbeterde de stelling van Weenink, omdat wit met de pion op f3 na **2...g1T** ook kan winnen door **3.Kd7 Td1+ 4.Ke6 Te1+ 5.Kf7**. Paoli schrijft het plagiaat door de twee Hollanders ongelofelijk te vinden, en hij meent dat "zielsverhuizing" misschien een verklaring zou kunnen zijn. Als dat zo is dan lijkt de verhuizing in tegengestelde richting te zijn gegaan dan Paoli dacht. Volledigheidshalve zij nog gemeld dat in het oktobernummer van *Schach Report* werd aangegeven dat een zekere Wilfried Janda uit München de studie van Weenink weerlegde. Na **2...g1T** leidt **3.e8D+** niet noodzakelijk tot pat, want na **3...Tg6+ 4.Dxg6+ hxg6 5.Kd5 g5 6.Ke5 Kg6 (of 6...Kh4 7.f4) 7.Ke6 h5 8.La5** wint wit toch.

Welke zet ging vooraf?

door Wouter Mees

Dit stukje gaat niet over "retrograde analyse". De vraag luidt: "Wat zou (in een gegeven diagramstelling) de laatste zet geweest kunnen zijn? De meest plausibele, de meest pikante, correcte laatste zet...".

Uiteraard hebben wij het over studies. Een studie is geen "natuurverschijnsel" doch door iemand bedacht: de "componist". Zonder (nieuwe!) componisten zou de studie tot uitsterven gedoemd zijn. ARVES stelt zich dan ook in de eerste plaats ten doel, de bezigheid van het componeren te bevorderen. "Consumenten", accoord; hoe meer hoe liever. Maar "componeren" voorop!

Maar hoe componeer je een studie? Hierover bestaat nagenoeg geen literatuur! Volgens sommigen is een echt leerboek over het "vak" componeren ondenkbaar. De enkeling die een poging heeft gewaagd heeft zich beperkt tot het weergeven van eigen ervaringen. Bij ons is dat in de eerste plaats wel Marwitz, in zijn mooie boek *Eindspelkunst* (het supplement). Daarnaast veel lezenswaardigs in boeken van Kok, Balemans, van Reek, en Timman, niet te vergeten. Van belang is vooral het boek *Taini Etjoedista* ("de geheimen van de studiecounponist"), waarin Kasparjan de wordingsgeschiedenis van zijn studies beschreven heeft.

Nogmaals, hoe componeer je een studie? Misschien is het zo dat

ieder zijn eigen werkwijze moet ontwikkelen. Maar het is, ook voor de "consument" van belang te bedenken:

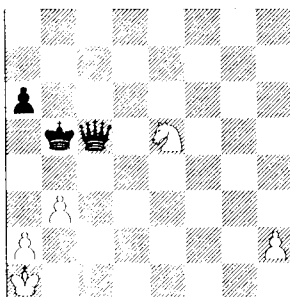
- Dat een studie altijd een pointe heeft;
- Dat de bedenker van die pointe - de componist - begint met de cruciale stelling op het bord te zetten;
- Dat hij dan zal trachten naar die stelling toe te werken;
- Dat dit proces vooral bestaat uit "achteruit werken": wat zou de laatste zet geweest kunnen zijn?

Roycroft beschrijft in zijn *The Chess Endgame Study* een experiment dat hij samen met de Britse probleemcomponist Barnes heeft uitgevoerd. Barnes kreeg de opdracht een (hem onbekende) studie van Zachodjakin vanuit de slotstelling stap voor stap te reconstrueren. Het is hem gelukt - met "bloed, zweet en

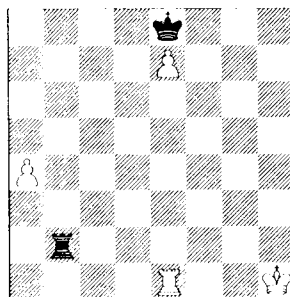
tranen" -, en hij heeft daarbij zijn gedachtengang compleet opgeschreven.

Zou dit een goed startpunt kunnen zijn voor een cursus "componeren"?

Ik heb een tweetal stellingen voor u uitgezocht, elk geplukt midden uit een studie, en nodig u uit de voorafgaande zet te bedenken. Bij de eerste stelling is wit aan zet, en is het dus de zwarte zet die u moet zoeken; bij de tweede stelling is zwart aan zet en moet u de voorafgaande witte zet bedenken. Denk er om, er is zonder twijfel meer dan één mogelijkheid (wie geeft het aantal mogelijke zetten aan?); maar het gaat erom om een correcte, "leuke" zet te vinden. En de studies zelf mag u - nee, zult u wel moeten! - oplossen. Gaarne uw reacties (t.a.v. W.J.G Mees, Harddraverslaan 60, 2082 HN Santpoort). In het volgende nummer mijn commentaar.

1) wit aan zet wint. Laatste zet van zwart?

2) zwart aan zet, wit wint. Laatste zet van wit?

Rond het Vierkant

door J. Buijs & R. Hendriks

Het doet ons veel plezier, dat er in de kolommen van ons lijfblad een discussie is losgebarsten over ons favoriete onderwerp binnen de eindspelstudie. Toch zijn we bang, dat er op twee punten onduidelijkheid ontstaat. Op de eerste plaats vermoeden we, dat we Teun Balemans te weinig recht doen, omdat we zijn methode afmeten aan onze eigen doelstellingen, zonder ons af te vragen of hij wellicht een ander doel nastreeft dan wij; op de tweede plaats ontstaat gemakkelijk de indruk, dat we één methode hebben bedacht om toegevoegde velden te vinden, en wel degene die in *EBUR* de nodige aandacht heeft gekregen. In werkelijkheid is deze laatste methode slechts het min of meer toevallige produkt van de discussie over de methode van Balemans zelf, terwijl we in ons boek heel andere wegen bewandelen. De meetkundige verklaring die we daar geven voor alle vormen van toevoeging vinden we zelf onze belangrijkste bijdrage aan de theorie op dit gebied. Deze verklaring blijkt ook een uitstekend hulpmiddel bij het zoeken naar toegevoegde velden in onbekende stellingen. In die zin hebben we dus inmiddels liefst twee methodes op ons geweten. Om spraakverwarring te voorkomen zullen we in dit artikel eerst proberen het begrip methode nader te bepalen en vervolgens de praktische toepassing van onze verklaring laten zien. Een uitvoerige behandeling van de theoretische achtergrond kan

de lezer in hoofdstuk 10 van ons boek vinden.

Bij het beoordelen van methodes is het handig, onderscheid te maken tussen intuïtieve en expliciet geformuleerde kennis. Hoe groter het aandeel van de tweede, des te ingewikkelder een methode wordt. Daarnaast moet worden bekeken, welke status het resultaat van een methode heeft, eindpunt of hulpmiddel bij nader onderzoek.

We geven een extreem voorbeeld: "Toegevoegde velden vindt men, door een aantal getallen in het diagram te plaatsen." Dit is weliswaar eenvoudig, maar de kans dat het iets bruikbaars oplevert is niet groot. We kunnen het probleem kleiner maken door de aanvulling: "Zorg er wel voor, dat de getallen niet op de verkeerde plaats staan." Dit gaat alleen goed, als we er impliciet van uit kunnen gaan, dat de gebruiker van de methode hiertoe in staat is.

Aan de andere kant van de schaal staat de meest omslachtige methode, die van Clarke, in een vorig nummer van *EBUR* door ons besproken. Van deze methode zijn alle bewerkingen expliciet voorgeschreven. Uit het volgen van de stappen volgt vanzelf het complete eindresultaat.

Als we nu willen proberen de plaats te bepalen van de methode die Teun Balemans heeft voorgesteld, dan moeten we beginnen met de formulering. In het kort is

die: "Toegevoegde velden vindt men door bij W en Z kongruente figuren te tekenen, mits niet te groot en op voorwaarde dat de aard van de stelling het toelaat." De invloed van beide beperkingen is een zaak van nader onderzoek. De methode van Balemans geeft daarmee de deskundige (komponist of oplosser) een instrument in handen om zijn gedachten over een stelling te structureren. Daar staat tegenover, dat wij ons in ons boek hebben beperkt tot die methodes, die een eindresultaat geven. Het scherp stellen van de grens tussen zeker weten en op grond van die kennis zelf verder redeneren was ons voornaamste doel bij het ontwikkelen van de methode waartoe we ons door Teun Balemans hebben laten inspireren. Vandaar het onderscheid tussen enerzijds het omslachtige rekenwerk, waarvan het resultaat betrouwbaar doch onvolledig is, en anderzijds het aanvullen van dat rekenwerk door redeneren, waarvan het succes afhangt van de competentie van de denker.

In ons boek leggen we uit, dat toevoeging is gebaseerd op het vierkant en in het bijzonder op de gelijkwaardigheid van de achterste velden daarvan. Neem eens een schaakbord en zet witte pionnen op b4 en g4, zwarte op b5 en g5, de witte koning op d3 en de zwarte op d7. Wit streeft ernaar, zijn koning op de vijfde rij te zetten. Maar op Kd4 volgt Kd6 en op Ke4 redt zwart zich door Ke6. Als zwart moet beginnen, is

er nog geen man over boord. Na Ke7 kan de zwarte koning immers nog steeds naar believen naar d6 of e6. De velden d4-e4-d3-e3 en d6-e6-d7-e7 vormen corresponderende vierkanten, waarvan de achterste velden gelijkwaardig zijn. Systemen van toegevoegde velden kunnen altijd worden herleid tot dergelijke vierkanten. Om de lezer voor zijn geduld te belonen geven we de praktijkdemonstratie aan de hand van twee splinternieuwe stellingen.

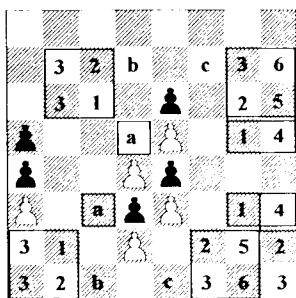

diagram 1

In de eerste stelling zijn de beslissende zetdwangposities c3:d5, g3:g5 en h3:h5. De kortste route van W is c3-b2-c1-d1-e1-f2-g3-h3. Daartegenover heeft Z d5-c6-d7-e7/e8-f7-g6-g5-h5. Alleen die velden bij W kunnen een nummer krijgen, die deel uitmaken van een volledig vierkant. Aan de linkerkant is dat het vierkant a2-b2-a1-b1, corresponderend met b6-c6-b7-c7. De twee achterste velden van een vierkant zijn gelijkwaardig, mits ze beide even ver van de kortste route vandaan liggen. Vandaar de nummering 1-2-3-3. Deze gelijkwaardigheid maakt het mogelijk, een serie vierkanten bij W en Z niet op dezelfde manier te kom-

bineren. Die situatie zien we rechts. De twee vierkanten f2-g2-f1-g1 en g3-h3-g2-h2 lijken te wijzen op een genummerd gebied van acht velden, zoals in de bekende stelling van Locock. Kijken we echter naar de corresponderende vierkanten bij Z, dan zijn dat g6-h6-g7-h7 en g5-h5-g6-h6. Deze overlappen elkaar met twee velden, tegenover het ene veld bij W. Daardoor heeft Z aan zes velden genoeg voor de verdediging, en komen in het beoogde gebied van W twee nummers dubbel voor. Vergeet bij het testen van varianten niet, dat Z rekening moet houden met d5 ed5, d6.

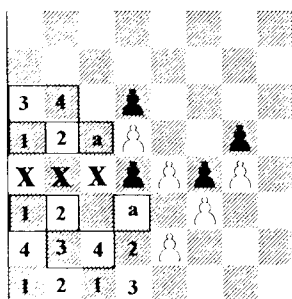

diagram 2

Wanneer we ons voorstellen, dat c niet op f7 ligt, maar op f6 of f5, heeft Z ook g7 en h7 niet meer nodig. Hun taak wordt overgenomen door g5 en h5. Bij Z vallen dan beide vierkanten volledig samen. Zo'n dubbel gunstige situatie voor Z treffen we in het tweede voorbeeld. De zetdwangposities zijn a3:a5, b3:b5 en d3:c5. De kortste route van W levert drie vierkanten op, hetgeen bij kongruentie een genummerd gebied van tien velden geeft (overlapping respectievelijk één en twee velden). Om te ontdek-

ken wat er precies aan de hand is, gaan we een stap terug. Stel dat a bij Z niet op c5 ligt, maar op c7. Dan correspondeert het vierkant a3-b3-a2-b2 met a5-b5-a6-b6. Het tweede vierkant, b2-c2-b1-c1, correspondeert met a6-b6-a7-b7. De overlapping bedraagt bij W één veld, twee bij Z. Het derde vierkant, c2-d2-c1-d1, correspondeert met b6-b7-c6-c7. De overlapping met het vorige vierkant bedraagt bij W twee velden, vier bij Z. De overlappingsverhouding 2:4 is karakteristiek voor het T-systeem: op de zes betrokken velden bij W komen maar vier verschillende nummers te staan. In de afgebeelde stelling zijn er in totaal niet meer dan vier verschillende nummers nodig, vanwege de gunstige ligging van a bij Z. Toch is de T-structuur nog duidelijk te zien op de velden b2-c2-d2-b1-c1-d1.

Gegeven de beperkte omvang van het schaakbord heeft W in de praktijk één, twee of drie vierkanten, die elkaar met één of twee velden overlappen. De corresponderende vierkanten bij Z kunnen elkaar overlappen met één, twee of vier velden. Dat geeft in theorie tientallen combinaties, die in een soort periodiek systeem der elementen kunnen worden ondergebracht. Achter in ons boek staat een overzicht van de inmiddels in de praktijk gerealiseerde mogelijkheden. Voorlopig is er nog werk genoeg aan het inventariseren van de mogelijkheden en het bedenken van bijbehorende stellingen. Kritische opmerkingen en suggesties van lezers blijven dan ook meer dan welkom.

(korr. adres: Koewei 25, 6843 ZL Arnhem)

75,000!

by Alain Pallier and Harold van der Heijden

I Francois Fargette published an article in *Themes-64* (no. 12 1987), of which he was the editor, in which he reports that in 1979 he tried to estimate the total number of chess compositions published since the beginning of composition.

He first estimated the average annual production, based on the number of originals published in 'revues' (ie magazines devoted exclusively to composition - he listed 12), in 'magazines' (40 monthly chess magazines - among which 14 published studies) and in weekly columns. For the year 1979 his calculations resulted in 11,200 compositions (7000 orthodox problems, 3100 fairy chess problems, and 1100 studies). Using this, and assuming that the number of compositions sent to (and published in) the *FIDE-Album* will be a reflection of the total annual output (but here he said nothing about the fact that the first Album 1914-44 was a retro Album). His results are given in Table 1.

Fargett concludes by inviting all those interested in this field to submit their reactions or comments.

In our view especially the 1860-1900 figure is overestimated.

II The 77,000 figure seems very high if we compare it with the figures given by various authors: in *EG*, V.Neidze begins his article 'Unique Studies' with: "The rich heritage of published studies now numbering some 30,000 studies". With "now" he prob-

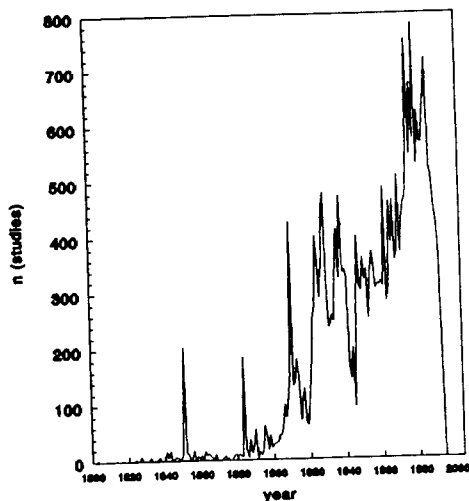
table 1: Fargette's estimation of chess compositions

	Orthodox problems	Fairy Chess problems	Studies
1860-1900	70,000	31,000	11,000
1900-1940	140,000	62,000	22,000
1940-1980	280,000	124,000	44,000
total	490,000	217,000	77,000

ably means: at the beginning of the 80's). The 30,000 figure is often quoted: Bondarenko's is said to have collected this number of studies in 1979. In a 1973 article - see *EG* 34 - GM Kaspa-

rian wrote: "if one assumes that, at the present time some 25,000 - 30,000 studies exists". Furthermore the computerized database of HvdH contains now just over

Study Database 01-01-1994

30,000 studies: so it seemd that the 30,000 frontier still holds....

But considering the fact that these numbers reflect the number of collected studies, it is safe to expect that the number of composed/published studies is much higher.

In his *Gallery of Study Composers*, published in 1968, Bondarenko estimated that "the total number so far composed (was) in the region of thirty thousand". If that's true, and if every year more than (according to Fargett) 1000 new studies are published, in 1994 we should have a 55,000 - 60,000 total.

III We tried to estimate the annual production of studies in a different way. We took down every award published in *EG* for a given year, for instance 1987. There were about 15 informal tourneys that year and 12 other tourneys over a two-year period (either 1986-87 or 1987-88). Also, there were about ten formal tourneys (anniversaries, jubillées or memorials). Adding this all up we have about four hundred honoured studies in 1987 (the Chavchavadze MT given in other sources as a 1986 tourney is included). Our estimation is that about one third of the studies entered in informal tourneys is honoured, the percentage being lower in formal tourneys, perhaps simply because judges are more critical when they have to judge massive entries). So 400 honoured studies probably correspond to 1500 composed studies: this figure includes flawed studies, anticipated studies, cases of plagiarism, and perhaps also studies entered twice or more in tourneys.

composer	output	database
Afanasyev	110	74
Aizenstadt	70	36
Akerblom	300	62
Barbieri	50-60	13
Belokon	200	67
Belenky	100	38
Bent	1100	A 474
Bernhardt	300	38
Birnov	150	81
Blandford	100	28
Bondarenko	600	330
Brenev	30	14
Bron	350	339
Carlsson	100	A 83
Cohn	80	17
Cortlever	30	74
Dall'Ava	300	20
Dawson	150	28
De Feijter	200	245
Dobrescu	220	A 254
Dolgov	250	A 187
Dunder	59	12
Duras	50	41
Evreinov	70	61
Farago	200	108
Fritz	400	424
Gandolfi	100	8
Georgala	30	7
Ginninger	50	18
Gorgiev	400	332
Gretchkin	10	5
Grzeban	200	70
Gunst	70	33
Guljajev	90/100	A 126
Gurgenidze	500	A 393
Gurvich	100	97
Halberstadt	200	146
Havasi	200	47
Herbstmann	300/350	270
Heuacker	100	105
Hvaltchev	20	8
Infantozzi	70	28
Iriarte	40	A 12
Isenegger	350	66
Kaiev	50	47
Kaila	50	22
Kaminer	65	78
Kasparyan	500	A 495
Kazantsev	100	77
Klausen	50	12

Was the year 1987 a particularly rich year? Probably not, even if commemorative tourneys were numerous this year. Using the same method, the figures for other years were: 1985: 350, 1986: 320 and 1988: 260 honoured studies (but several important tourneys lack in *EG* for 1988!).

It would be interesting to extend this systematic research and compare the results with Francois Fargette's estimation of 70,000 total output. Based on the 1985-1988 trial there is no reason to assume that his conclusion is wrong. Furthermore, considering the fact that the HvdH-database contains just over 700 studies for 1987 (and over 30,000 in total), 65,000 - 70,000 is also a good estimation.

IV We propose another method of estimation: the comparison between the total output of 100 composers and the number composed by them that are present in the HvdH-database. The choice of these 100 may seem arbitrary: We chose prominent composers from different countries (of course, former Soviet Union is well presented). Most of the figures given for the total production of each composer are taken from Bondarenko's books (ie the four volumes published between 1980 and 1987). It's clear that Bondarenko rounded up to the nearest ten: but it seems that he was generally generous: for instance, he gives 200 for G.Grzeban when J.Rusinek in his obituary (see *EG* 10) writes: "He composed 150 studies". Some figures come from other sources (*EG*, Caputto's *El Arte del Estudio de Ajedrez* I and II).

Kivi	70		35
Kok	200		284
Kopac	290		67
Koranyi	100	A	106
Korolkov	300		301
Kubbel	500		430
Kuznetsov,AP	350		(351)
Lamoss	150		32
Lazar	100		46
Lazard	100		56
Liburkin	120		144
Lilja	200		28
Marwitz	200		151
Moravec	275		101
Mattison	60		75
Mugnos	200		183
Mitrofanov	300		278
Nadareishvili	400		268
Nestorescu	160	A	167
Parenti	50		16
Peronace	35		22
Petrov,DF	100		(43)
Peckover	60?		31
Pogosyants	4400?		1135
Prokes	1200		776
Prokop	350		251
Richter,E	220		41
Richter,F	190		109
Richter,R	50		30
Runqvist	100		11
Rusinek	100	A	128
Rinck	2000?		1495
Sarychev	70		76
Selesniev	200		114
Seletzky	10		7
Selman	100		88
Sevitov	50		17
Simkovich	46		61
Tamkov	20		18
Tcheckover	100		117
Troitzky	1000		981
Van den Ende	100		130
Vandiest	360	A	229
Van Reek	70	A	77
Vasilitchov	20		13
Villeneuve-Escaplon	300		36
Wolanski	20		2
Wotawa	300		133
Yakimchik	120-150		119
Zakhodiakin	200		100

In some cases, the distinction between composed and published studies should be made: for instance we learn from *EG* 94, february 1989) that C.M.Bent published so far more than 700 studies and composed more than 1100.

The Pogosyants case deserves special attention: it was reported (*BCM*, july 1991) that he produced over 4400 studies and 900 problems). In *Express Shakmaty* (april 1991) the number of 6000 compositions (including problems) was given! In *Mat v Etyudakh* (Akobija/Nadareishvili, 1990) no less than 440 studies by him are given, which is about 12.5% of the total!! The difficulty in collecting this terrific production is due to the fact that a majority of his studies was published in soviet publications that are not available to the West-European searcher (a short list: *Stavropolskaja Pravda* (Stavropol), *Magnitogorski Rabotschi* (Mag-

nitogorsk), *Sakarpatskaja Pravda* (Ushgorod), *Podolski Rabotschi* (Podolsk), *Omskaja Pravda* (Omsk), *Molot* (Rostow am Don), *Rabotschi Kraj* (Ivanovo), *Prisyw* (Wladimir), *Udmurtskaja Pravda* (Ishewsk), *Selskaja Gazeta* (Minsk), *Kalininskaja Pravda* (Kalinin), *Sovjetskaja Kuban* (Krasnodar), *Utschitel'skaja Gazeta* (Moskva), *Sovjetskaja Kirgisija* (Frunze, Bischekek), *Gorkowski Rabotschii* (Gorki), *Lesnaja Promyschlenost* (Moskva) and *Sorja* (Dnepropetrowsk).

Comparing the number of studies published (25,280) and the number in the database (15,159), respectively, and taking into account the total number of studies in the database (32,073 at the time of writing), the total output should be well over 50,000 studies.

The inclusion of 'collected works' from some composers in

the database, and others not (yet), and the fact that only 'prominent composers' publish those works, implies that the actual figure should be higher. Furthermore the output of the still active composers since Bondarenko's estimation also decreases the number of studies calculated in this way.

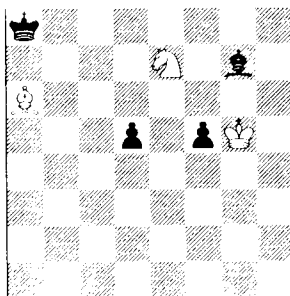
Our conclusion (and estimation) is that the number of studies composed and published so far is about 70,000 - 75,000. Thereby we think the estimation by Fargette (77,000 in 1979) was too optimistic. As the number of studies published each year is around 1500, in Fargette's view you could have been composing the 100,000th study right now! If we are right, consider publishing it in the next Millenium... (2012 to be more exact!). Anyway, nobody will know for sure!

Een Wenk van Henk

door Ignace Vandecasteele

Het mooie manoeuvre door Henk Muzerie vertoond in zijn artikel "Thematische Zuiverheid" (*EBU/R* 5e jaargang nummer 3) bracht mij ertoe de vermaarde studie van Halberstadt te veruimen door toevoeging van een pion. Het Paard plaatste ik op e7, met de verleiding één van de pionnen te slaan:

**Ignace Vandecasteele,
naar Halberstadt (origineel)**

1) wit aan zet wint

De oplossing van deze "remake" splitst zich na:

1.Pc6! d4 2.Kg6 Lh8 3.Ld3 in twee varianten:

a) **3...Kb7 4.Pd8+ K- 5.Pf7**
b) **3...f4 4.Pd8 Le5 5.Le4+ K- 6.Pc6+**

Beiden met winst.

Dank voor het geschenk, Henk!

Boekbespreking: Veldjes Tellen

door Harold van der Heijden

Mijn opmerking in het redactioneel van de vorige *EBUR* dat er nog een boekje zou zijn verschenen over pionneneindspelen heeft de nodige stof doen opwaaien. In positieve zin wel te verstaan, want zo spoorden verschillende leden mij zeer aan om toch vooral hiervan meer te weten te komen. Er werd zelfs geschreven dat men door meer informatie over dat boek zou worden verlost van een Tantaluskwelling.

Gelukkig bleek mijn opmerking in *EBUR* al voldoende. ARVESlid Jules Scheers stuurde mij een fotokopie van omslag en inhoudsopgave, en de zo begeerde informatie over de verkrijgbaarheid. Daarbij bleek al dat het boekje *Veldjes Tellen* een dubbel auteur had, namelijk de al genoemde, in Brazilië woonachtige **IM Herman Claudius van Riemsdijk** én **Willem Diederik Hajenius** uit Hever, België.

Nog voordat ik hierop adequate actie kon ondernemen, viel enkele dagen later een pakketje van Willem Hajenius in de bus met boekje. In de begeleidende brief laat Hajenius nog weten dat hij en Van Riemsdijk gedurende ongeveer zeven jaar ('met grote tussenpozen, want we zagen elkaar maar sporadisch') aan het boekje te hebben gewerkt.

Het betreft een uitgave in eigen beheer (januari 1994). Het is een boekje (formaat 205 x 145 mm) met een blauw-papieren kaft, en de bijna 50 bladen (100 blad-

zijden dus) zijn zo te zien (voor een leek dan) zodanig ingelijmd dat het boekje gerust flink opgevouwen kan worden. De in twee kolommen opgemaakte tekst in schreefloos lettertype leest rustig, en de diagrammen zijn groot en duidelijk. Wel vind ik de aanduiding van (bijvoorbeeld) de korresponderende velden nogal pieteputerig en soms wat rommelig, maar teken hierbij meteen aan dat m.i. de geest nog moet opstaan die hiervoor de ultieme (technische) oplossing bedenkt.

De titel luidt dus: *Veldjes Tellen*, met als ondertitel: Een methode voor bepaalde pionneneindspelen.

In het voorwoord schrijft Geurt Gijssen: 'Zowel de liefhebbers van studies als de praktische speler kan naar mijn mening in dit boek veel zaken naar zijn gading vinden', en de auteurs vinden 'In de eerste plaats is dit werkje bedoeld als een leerboek', maar onderstrepen ook de esthetische aspecten van het pionneneindspel.

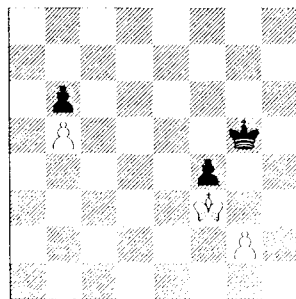
Voor wie is het boekje nou bedoeld (of interessant zou u wilt)?

Studieliefhebber. Gezien de doelgroep die *EBUR* heeft, moet ik deze pet het eerste opzetten. Wie ingewikkelde studies à la Ebersz, Bähr of Bianchetti verwacht, en dat was bij mij het geval o.m. gezien het woordje 'bepaalde' in de ondertitel, heeft het verkeerd. Dat blijkt te slaan op het onderscheid tussen eind-

spelen met of zonder kritieke velden.

Het aantal studies in het boek is beperkt in verhouding tot de praktijkvoorbeelden, en dan van het soort dat Grigoriev pleegde te componeren. Weinig pionnen dus, maar juist daarom onderschat men (lees: de praktijkshaker) de ingewikkeldheid. Helaas ook geen nieuwe eindspelstudies in dit boek van de auteurs, of het zou de volgende moeten zijn:

"Tijdens het lesgeven in de schaakclub Pinheiros in Sao Paulo zette ik de volgende stand op het demonstratiebord, met de bedoeling de studie van Weenink uit te leggen".

Van Riemsdijk, Jogo Aberto
1985: wit wint

(verkorte oplossing, in het boek wordt het hoe-en-waarom zeer duidelijk uit te doeken gedaan)
1.Ke4 Kg4 2.Kd5 Kh5 3.Kd6! Kh6 4.Kc7! Kh5! 5.Kd7! Kg5 en de rest is, zoals vermeld in het boek, bekend uit een studie van Dedrle. **6.Kc6! Kh5 7.Kd5! Kh4**

8.Ke6 Kg5 9.Ke5 Kg4 10.Kf6 Kh4 11.Kf5 Kg3 12.Kg5

Sommige namen van studiecomponsten zijn onjuist: Sinar i.p.v. Zinar en Derdle i.p.v. Dedrle. Met betrekking tot eerstgenoemde kan ik me trouwens niet aan de indruk onttrekken dat de auteurs het repertoire van deze 'moderne Grigoriev' niet echt kennen...

Wetenschapper. Bekeken door de (geleende) bril van de wetenschapper ziet de wereld er weer heel anders uit. Allereerst is daar de perfectionering van de reeds beschikbare kennis in andere bronnen.

Het vinden van fouten in analyses en conclusies van anderen is een dankbare taak. Zoals ook nu weer blijkt is vooral de *Encyclopaedia of Chess Endings* daarbij een rijke inspiratiebron. Overigens heeft (de helaas overleden) Verburg in zijn onvoltooide boekenserie *The Pawn Alphabet* (blijkens de literatuurlijst niet door Hajenius en Van Riemsdijk geraadpleegd) hiermee al eind jaren 80 een start gemaakt. Ik las trouwens onlangs

in Schakend Nederland (april 1994, bladzijde na het jeugdkatern) dat het Verburgarchief in het Max Euwe Centrum raadpleegbaar zou zijn en nog een fors aantal pionneneindspelen op publicatie wachten. Ligt daar niet een mooie taak voor ARVES?

Begrippen als *driehoekjes*, (*verre*) *oppositie* worden door de auteurs graag ingeruild voor een wel correct systeem met *droomvelden* (bedacht door Cor van Wijgerden), *blokkadevelden* en *toegevoegde velden*.

Lezer Mijn leesbril heeft genoten! Titels van hoofdstukken als 'Nog twee biertjes, ober!' doet terecht vermoeden dat deze potentieel taaië stof luchtig wordt gebracht. Het begeleidend verhaal is vaak zo leuk, dat je geneigd bent (te) snel door te lezen....

Leraar / leerling Het boek is gedeeltelijk opgezet volgens de formules bekend uit *Oom Jan leert zijn neefje schaken* en *Meester tegen Amateur*: 'Wij zochten de schoonheid in de eenvoud van het pionneneindspel. Herman als leraar, uw dienaar als ijverige

student, die de parelen der wijsheid gretig optekende voor het nageslacht'.

Mijns inziens wordt de theorie en aanpak van dit soort eindspelen met kritieke velden dusdanig goed uit de doeken gedaan, dat dit inderdaad een goed **leerboek** is voor leraar én leerling (lees: de praktijkspeler).

Ook het hoofdstuk met oefeningen; partij-fragmenten uit de (groot)meesterlijke praktijk, is prima. Van simpele oppositie (pardon!) tot een ingewikkelde beslissing over afwikkeling naar een pionneneindspel.

Ik geloof waarachtig dat ik na het lezen van dit boek wat meer begrip van pionneneindspelen. Moge dat ook u overkomen!

Veldjes tellen is te bestellen door f 17,95 plus f 3,- verzendkosten over te maken op rekening 51.72.96.551 t.n.v. W. Hajenius, Hever (België) onder vermelding van "Veldjes Tellen". Belgische lezers kunnen het boekje bestellen door BF 340 plus BF 57 porto over te maken op rekening 551-2392600-67 met dezelfde gegevens.

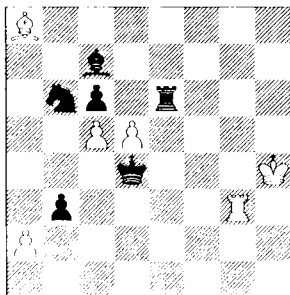
Een Briljantje

door Harold van der Heijden

De zege van de geest over de materie! Helaas bleek de studie incorrect; gek genoeg kan me dat eigenlijk niet zoveel schelen. Het Idee is toch prachtig.....

Ionchev

Roycroft Jub Trn, 1978 (zie EG#3788)

1.Tg4+ (1.Txb3? Pxd5; 1.dxe6? Lxg3+ 2.Kxg3 Pxa8) **1...Te4**
2.Txe4+ Kxe4 3.exb6 Ld8+
4.Kg4 bxa2 5.dxc6 (5.b7? Lc7 6.dxc6 Ke5) **5...a1D 6.c7+ Dxa8 7.b7**

Echter **1...Kxc5!** 2.dxe6 Ld8+ 3.Kh3 (3.Kh5 bxa2) 3...b2; of **1...Kxd5!** 2.exb6 bxa2 3.bxc7 (3.Ta4 Te4+ 4.Txe4 Ld8+) 3...a1D

Vorstelijke Wandelingen

door Julien Vandiest

'Plagiaat' is een beschuldiging waar Harold van der Heijden op voorbeeldig omzichtige wijze mee omspringt in zijn artikel van die naam (*EBUR* 1994 nr 1, p 16-17). Zelfs componisten met wereldfaam zijn inderdaad al eens komen opzetten met een studie die grotendeels leek 'afgekeken' van een vorige. Zeer begrijpelijk, dat verschijnsel, want hoe groter iemands 'productie' wordt, hoe groter wordt ook de kans dat hij zich onbewust begeeft op reeds begane paden. Bovendien: heeft men al een zeer groot aantal eindspelstudies bestudeerd, dan is het beslist niet ondenkbaar dat er van al dat fraais af en toe iets blijft hangen in onze herinneringen. Dit vergetene kan zich dan later manifesteren in een werkstuk waarvan men in alle oprechtheid meent dat het 'origineel' is.

Zelf is me zo iets al driemaal overkomen, maar ik durf erop vertrouwen dat een totaalproductie van 354 stuks, tot nu toe nog niet 'verdacht' lijkend, wel zal meebrengen dat men me misschien niet zo gauw een 'plagiator' zal noemen.

Er zijn natuurlijk patente gevallen van onverschrokken 'ontlening', vooral wanneer men constateert dat het verschijnsel zijn intrek heeft genomen bij dezelfde komponist. En de in bovengenoemd artikel besproken 'Senkus' lijkt wel degelijk te behoren tot die onwelriekende groep. Net zoals HvdH verdenk ik er dus van dat zijn Kc2, Pb8, c7, h2 / Ka2, Th8, d6 alweer is gejat. Wie de

'ware' ontdekker is van die prachtvondst, weet ik echter evenmin, al heb ik zo'n vaag idee dat ik dit soort koningswandel (maar was het een viervoudige stroll?) al eens eerder heb gezien. Hoe dit zij, en de glans van de 'Senkus' ten spijt, valt de aanwezigheid te betreuren van ph2 (een hatelijke dud), en blijft het verwonderlijk dat een 'natuurplagiator' - die op grond van zijn vormmingskunst toch mag geacht worden over een aardige technische vaardigheid te beschikken - zulk een minieme ballast niet overboord heeft gekregen. Want de idee in kwestie kan m.i. op volmaakt zuinige manier vertoond worden, bijv. als volgt:

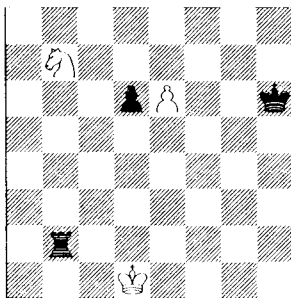

diagram 1

Thans werken we met strikt thematisch materiaal en verloopt het grootste deel van de oplossing gelijk de 'Senkus': **1.e7 Tb1+ 2.Kd2!** (2.Ke2? Tb5! en 2...Te5) **2...Tb2+ 3.Kd3 Tb3+ 4.Kd4 Tb4+ 5.Kd5 Tb5+ 6.Kxd6 Tb6+ 7.Kd5!** (7.Ke5? Tb1! 8.Pd6 Tb8 9.Pf7+ Kg7 10.Pd8

Tb1! 11.Pe6+ Kf7) 7...Tb5+ 8.Kd4 Tb4+ 9.Kd3 Tb3+ 10.Ke2! Tb2+ 11.Kf3! Tb3+ 12.Kf4 Tb4+ 13.Kf5 Tb5+ 14.Kf6 Tb6+ (en wat nu?) 15.Pd6!! Txd6+ (Want: 15...Tb8 16.Pf7+ Kh7 17.Pd8 Tb6+ 18.Kf7 Tb1 19.e8D Tf1+ 20.Ke7 Te1+ 21.Pe6) 16.Kf5 Td5+ 17.Kf4 Td4+ 18.Kf3 Td3+ 19.Ke2!, en wint.

Nu werd er op het stuk van koningswandelingen al heel wat gepresteerd. Een van de oudste verwezenlijkingen (of de oudste?), opvallend weinig materiaal bezigend, is die van de geniale problemist W.A. Shinkman (*Moore's Gems of Chess*, 1873).

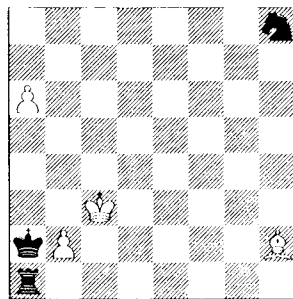

diagram 2

Met zeer eenvoudige middelen wint wit als volgt: **1.Kc2!** (1.a7? Kb1) **1...Tb1 2.a7 Txb2+ 3.Kd1** (De witte koning mag natuurlijk niet naar de 3de, want dat wordt afgestraft door 3...Tb3+ en 4...Ta3+) **3...Tb1+ 4.Ke2 Tb2+ 5.Kf1 Tb1+ 6.Kg2 Tb2+ 7.Kh1 Tb1+ 8.lgl, en wint.**

Na deze gezapige uitstap in zigzag, een leuke trap, uitgedacht door Th.C.L. Kok (*De Schaakwereld*, 1937).

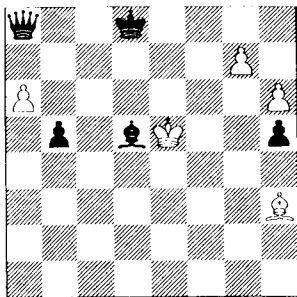

diagram 3

Wit haalt zijn slag thuis met **1.h7 Db8+ 2.Kxd5 Da8+ 3.Ke5 Db8+ 4.Ke4 Da8+ 5.Kf4 Db8+ 6.Kf3 Da8+ 7.Kg3 Db8+ 8.Kg2 Da8+ 9.Kh2 Db8+ 10.Kh1 Da8+ 11.Lg2**, en wint.

Maar al in 1909 had Shinkman, vermoedelijk verliefd geraakt op zijn zigzag, een andere koningswandel op touw gezet met de medewerking van een andere 'grote' van het schaakprobleem: O. Würzburg. In *Chess Weekly* pakten beide celebrities uit met een erg romantische, maar ook

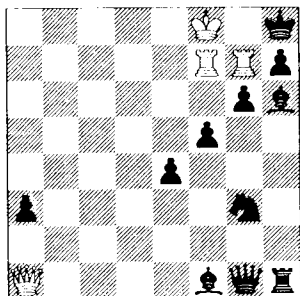

diagram 4

zeer geestige studie. Die is 11 zetten lang, maar daarvan worden er 10 uitgevoerd door een achtervolgde wK.

zie diagram 4

1.Ke7! Lg5+ 2.Kd6 Lf4+ 3.Kc5 Le3+ 4.Kb4 Ld2+ 5.Kxa3 Lc1+! 6.Kb4! (6.Dxc1? La6) 6...Ld2+ 7.Kc5 Le3+ 8.Kd6 Lf4+ 9.Ke7 Lg5+ 10.Kf8 (Na dit braafjes opgevolgde 'Kings go home!' zal de wK bij het betreden van dit veld wel gedacht hebben: 'On revient toujours à ses premières amours') **10...Lh6 11.Da8!**, en nu is er geen kruid gewassen tegen het deigend aftrekmat **12.Ke7+** (Bijv. **11...Lg5 12.Tg8** mat).

Zeër bekend is natuurlijk de Moravec uit 1924 (28 *Rijen*), ten tonele gevoerd door G.J. Wiersma in het vorige *EBUR*-nummer (p.12).

Een wat ingekorte witte wandeling, die echter zeer instructief is, wordt ons voorgehouden door F. Bondarenko, die er in 1947 een 1ste e.v. mee wegkaapte in een internationaal studietoernooi, ingericht door de Centrale Schaakclub van Erewan.

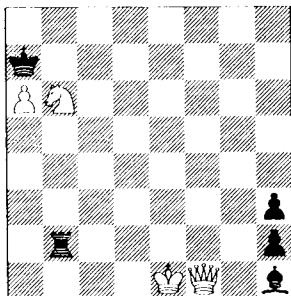

diagram 5

1.Pc8+ Ka8! (1...Kb8? 2.Df4+! Ka8 3.Dc7, of 2...Kxc8 3.Dc1+,

en wint) **2.Dxh1+ Tg2! 3.a7! (3.Df1? Tg1) 3...Kb7 4.Kd1! Ka8 5.Kc1! Kb7 6.Kb1! Ka8 7.Ka1! Kb7 8.Db1+**, en wint.

Dezelfde Bondarenko kwam het jaar daarop aandragen met een studie die even doet denken aan de Shinkman-Würzburg, maar die een verraseend winstverloop kent: wit kan zijn slag eerst thuis halen nadat pf7 een Excelsior heeft kunnen uitvoeren!

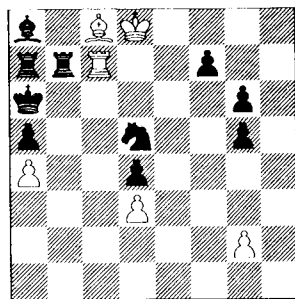

diagram 6

1.Tc6+ Pb6 2.Tf6! g4 3.Ke8 g3 4.Kf8 g5 5.Kg7 g4 6.Tc6! f6+ 7.Kg6 f5 8.Kf6 f4 9.Ke6 f3 10.Kd6 fxg2 (of 10...f2, idem) 11.Kc5 g(f)1D 12.Txb6 mat. (Uit *Sah*).

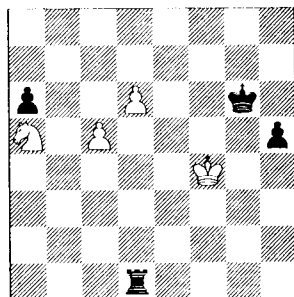

diagram 7

Met zijn bekende virtuositeit laat H. Mattison (*Latvia Sport*, 1926) zijn wK een retourreis maken die nog wat voortgezet.

zie diagram 7 (vorige pagina)

1.c6 Txd6 2.c7 Tf6+ 3.Ke3 Te6+! (3...Tf8? 4.Pc6 Tc8 5.Pe7+, of 4...? 5.Pd8) **4.Kf2 Tf6+ 5.Kg1 Tf8 6.Pc6 Te8! 7.Kf2! Tf8+ 8.Ke3 Te8+ 9.Kf4 Tf8+ 10.Ke5 Te8+ 11.Kd6 Kf6 12.Pd8 Te1! 13.c8D Td1+ 14.Kc7 Tc1+ 15.Pc6**, en wint.

Voorts is er een opmerkelijke A. Havasi (*Magyar Sakkelet*, 1924), waarin de wK al zigzaggend naar boven trekt - en hier hebben we zelfs met een miniatuurtje te maken.

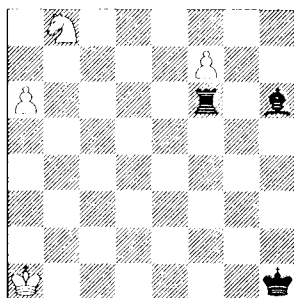

diagram 8

1.a7 Tf1+ 2.Ka2! (2.Kb2! Lg7+ en 3...Ta1) **2...Tf2+ 3.Kb3!** (3.Ka3? Lf8+ 4.Kb3 Tf3+ en 5...Ta3) **3...Tf3+ 4.Ka4 Tf4+ 5.Kb5 Tf5+ 6.Ka6 Tf6+ 7.Pc6! Txc6+ 8.Kb7** en wint.

Over, nu, naar de gedwongen reislust van een zwarte koning, geënceneerd door G. Zachodjakin (3de pr. in *Sjachmatny Listok*, 1934) - een studie die sindsdien verscheidende navolgers heeft zien opduiken. Maar die waren dan wel geen plagiatoren,

want allen vermeldten ze hun inspiratiebron!

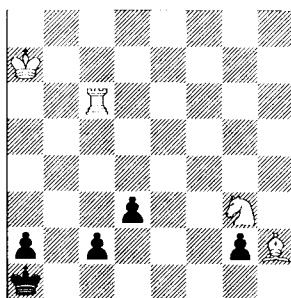

diagram 9

1.Pe2! dxe2 2.Le5+ Kb1 3.Tb6+ Kc1 4.Lf4+ Kd1 5.Td6+ Ke1 6.Lg3+ Kf1 7.Tf6+ Kg1 8.Lf2+ Kf1 9.Lc5+! Ke1 10.Lb4+ Kd1 11.Td6+ Kc1 12.La3+ Kb1 13.Tb6+ Ka1 14.Le7! c1D! 15.Lf6+ Db2 16.Txb2! g1D+ 17.Tb6+ Dd4 18.Lxd4 mat.

Na dit alles zou het wellicht onkies zijn de lezer te willen opzadelen met de talloze zwarte vorsten die de trappen afdonderen, of ze puffend weer beklimmen, in de eindspelen D+L c. D of D+P c. D, al dan niet getruffeld met wat boerenvolk op een terrein waar de jacht meer open is dan toe. Ik dien daarvan af te zien, te meer omdat het vooral hier is dat het oor geplaagd wordt door de Mars de Plagiatoren (Bewonder intussen hoezeer ik hier m.b.t. mijn eigen biljarttafel tegen mijn hart spreek).

Om gelijklopende redenen ga ik me hier niet verdiepen in 'het geheim van de toegevoegde velden' aan de hand van studies die vaak prachtig zijn, maar die veeleer aansturen op een omzichtig ter plaatse rondrentelen dan op een

fikse voettocht. Toch mag in de presente verzameling de vermaarde N. Grigoriev (64, 1930) niet ontbreken - beslist een van de meest glorieuze pionnenstudies - waarin beide koningen een lang aanhoudende 'pas-de-deux' uitvoeren.

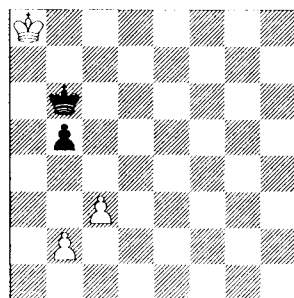

diagram 10

1.b3! Ka5! (1...Ka6? 2.b4 Kb6 3.Kb8, en wint) **2.Kb8!** (2.Kb7? b4! 3.c4 pat) **2...b4** (2...Kb6 3.b4, enz.) **3.c4 Kb6 4.Kc8 Kc6 5.Kd8 Kd6 6.Ke8 Ke6 7.Kf8 Kf6 8.Kg8 Kg6 9.Kh8! Kf6** (Het ballet verplaatst zich naar een andere kant van het podium) **10.Kh7 Kf7 11.Kh6 Kf6 12.Kh5 Kf5 13.Kh4 Kf4 14.Kh3! Kf5** (En thans een dansje voor het voetlicht) **15.Kg3 Kg5 16.Kf3 Kf5 17.Ke3 Ke5 18.Kd3**, en nu moet de zK de oppositie prijsgeven en daarmee zijn heil.

'Fasten you seatbelts', tenslotte (want tijdens de eindeloze vlucht zou je kunnen in slaap vallen, met alle gevolgen van dien), voor het beleven van een wat vergeten klassieker van J. Krejci (*Wiener Schachzeitung*, 1924). Daarin toert een maniakale wK niet minder dan 79 zetten lang rond, in zijn weliswaar opgelegd verblijf, alvorens een ander wit stuk de klus mag klaren. De auteur zal

wel hebben betreurd dat er slechts 8 zwarte pionnen zijn, want voor de 'volledige' uitbouw van zijn idee had hij er best twee meer kunnen gebruiken.

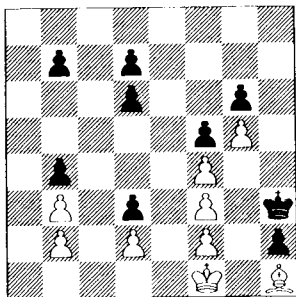

diagram 11

1.Ke1! (1.Lg2+? Kh4 brengt geen baat, want de L kan toch niet weg) **1...Kh4 2.Kd1 Kh3 3.Kc1 Kh4 4.Kb1 Kh3 5.Ka2! Kh4**

6.Ka1 Kh3 7.Kb1 Kh4 8.Kc1 Kh3 9.Kd1 Kh4 10.Ke1 Kh3 11.Kf1 d5 (bijv.) 12.Ke1 Kh4 13.Kd1 Kh3 14.Kc1 Kh4 15.Kb1 Kh3 16.Ka1 Kh4 17.Ka2 Kh3 18.Kb1 Kh4 19.Kc1 Kh3 20.Kd1 Kh4 21.Ke1 Kh3 22.Kf1 d4 23.Ke1 Kh4 24.Kd1 Kh3 25.Kc1 Kh4 26.Kb1 Kh3 27.Ka2 Kh4 28.Ka1 Kh3 29.Kb1 Kh4 30.Kc1 Kh3 31.Kd1 Kh4 32.Ke1 Kh3 33.Kf1 d6 34.Ke1 Kh4 35.Kd1 Kh3 36.Kc1 Kh4 37.Kb1 Kh3 38.Ka2 Kh4 39.Ka1 Kh3 40.Kb1 Kh4 41.Kc1 Kh3 42.Kd1 Kh4 43.Ke1 Kh3 44.Kf1 b6 45.Ke1 Kh4 46.Kd1 Kh3 47.Kc1 Kh4 48.Kb1 Kh3 49.Ka2 Kh4 50.Ka1 Kh3 51.Kb1 Kh4 52.Kc1 Kh3 53.Kd1 Kh4 54.Ke1 Kh3 55.Kf1 b5 56.Ke1 Kh4 57.Kd1 Kh3 58.Kc1 Kh4 59.Kb1 Kh3 60.Ka2 Kh4

61.Ka1 Kh3 62.Kb1 Kh4 63.Kc1 Kh3 64.Kd1 Kh4 65.Ke1 Kh3 66.Kf1 d5 67.Ke1 Kh4 68.Kd1 Kh3 69.Kc1 Kh4 70.Kb1 Kh3 71.Ka2 Kh4 72.Ka1 Kh3 73.Kb1 Kh4 74.Kc1 Kh3 75.Kd1 Kh4 76.Ke1 Kh3 77.Kf1 Kh4 78.Kg2 Kh5 79.Kxh2 Kh4 80.Lg2 Kh5 81.Lf1 en wint (bijv. 81...Kh4 82.Lxd3, enz.). Een kleine slotdual zal men de auteur wel vergeven (81.Lh3 Kh4 82.Lxf5 Kh5 83.Lxg6+ Kxg6 84.Kh3 enz., of 82...Kh4 83.Kg2 Kh5 84.Lxg6+, enz.).

Ziezo, dat was het dan. Uit mijn eigen glazen kast heb ik nu de meeste karacteristieke pronkstukken te voorschijn gehaald. Wie heeft er nog net zo'n schone in zijn bezit, andere soorten manoeuvres illustrerend?

De wereld wil bedrogen worden

door Wouter Mees

Deze zomer het "British Museum" in Londen bezocht. O.a. de complete set "Lewis Chessmen" in ogenschouw genomen. Zoals bekend zijn deze van walrus-tand gemaakt.

Aan de balie een replica van enkele stukken gekocht. Er waren witte en zwarte stukken; en er moet gezegd worden: de zwarte

stukken waren nog wel zo mooi... Maar, ik had "in het echt" helemaal geen zwarte stukken gezien, alleen maar vuil wit in verschillende nuanceringen.

Geïnformeerd naar hoe dat zat.... Ja, het klopte, er waren "in het echt" geen zwarte stukken. Maar er was zoveel vraag naar, en die hadden ze toen maar gemaakt.....

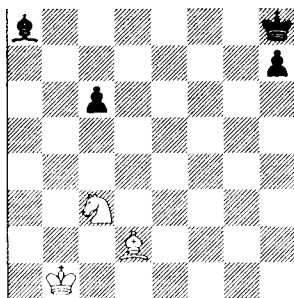

STUDIE ANTICIPEERT PROBLEEM

door Henk Muzerie

Terwille de sensatie een opschrift in de stijl van 'man bijt hond'. De historie begint met een beroemde studie van Troitzki.

A. Troitzki 1929

1) wit wint

1.Lh6 dreigt zowel P-c5 als P-d6, met insluiting van resp. L en K. Zwart kan deze dubbele dreiging niet dubbel pareren.

1...Kg8 2.Pe4 c5

Met 2...Kf7 3.Pc5 belanden wij in de tweede hoofdvariant, waarin het heel anders gaat en die we hier weglaten. Wit komt net op tijd om de h-pion te stoppen en veroverd vervolgens de L(KxL).

3.Pd6

Wit geeft mat door Kf6+Pe7+Lg7 of Kf8+Pf6+Lg7. De zwarte L kan dit niet blijvend verhinderen. Zwarts enige kans is de c-pion te promoveren, zodat wit met Lxcl de omsingeling moet opheffen. Als wit de pion tegenhoudt komt hij zelf niet verder. Hierna volgt zwarts taaieste tegenstand.

3...Lg2 4.Kc2 Lf1 5.Kd2 Lg2 6.Ke3 Lh3

Op deze diagonaal staat de loper het beste om P-e7/f6 te verhinderen.

7.Ke4 c4 8.Kd4

Na 8.Ke5? c3 is wit te laat. 8.Kd4 wint wit per saldo een tempo omdat zwart twee loperzetten extra moet doen, één om c4 te dekken en een om de loper op h3-c8 te houden:

variant a. 8...Le6 9.Ke5 Ld7 10.Kf6 c3 (loper op d7)

variant b. 8...Lf1 6.Ke5 c3 10.Kf6 Lh3 (loper op h3)

variant a.

11.Pe4 c2 12.Ke7 c1D 13.Pf6 Kh8 14.Lc1 L= 15.Lh6 +

variant b.

11.Ke7 c2 12.Pe4

De volgorde Pe4 c2, Ke7 kan ook.

12...c1D 13.Pf6 Kh8 14.Lc1

Gelijk aan variant a, maar met de L op h3, waar hij niet staat aangevallen.

14...Kg7 15.Ph5 Kg6 16.Pf4 Kf5 17.Ph3

Ook deze hoofdvariant mondt dus uit in L-winst. Iedereen heeft zo zijn favorieten, in mijn ogen is dit een onsterfelijke pointe. Wit moet nu nog de pion tegenhouden. Hij dreigt 18.Pf2.

17...Kg4 18.Pg5 +

Er volgt 19.Ph7 20.La3 21.Ld6 22.Pf6 en 23.Pg4.

Aanvullende opmerkingen.

a) Winstvoering wanneer zwart de c-pion na 8.Kd4 zonder meer prijsgeeft: Kf6, Lh6, Pd6 - Kg8, L= +

Er dreigt P-c8-e7 en P-f5-e7.

Loper op g4/h3: 1.Ke7 en 2.Pe4/Pe8

Loper op d7 : 1.Ke7 Lc6 2.Ke6 en 3.Pe4/Pe8/Pc8/Pf5.

(niet 2.Pf5?, Le4; 3.Pg7, Lg6)

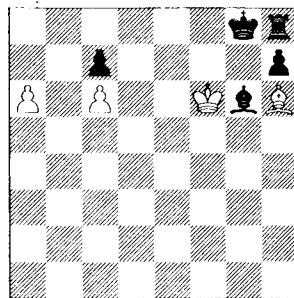
b) Winstvoering vanuit de beginstand wanneer de pion op c5 blijft staan.

1.Lh6 Kg8 2.Pe4 c5 3.Pd6 Ld5 4.Kc2 Lg2 5.Kd3 Ld5 6.Ke3 Lc6 7.Kf4, Lg2 8.Ke5 Lc6 9.Kf6 Ld7 10.Pe4 (bijvoorbeeld)

c) In variant a. gaat ook 11.Ke7 Lc6 12.Ke6 c2 13.Pf5 Ld7 14.Kd7 Kf7 15.Ph4 Kf6 16.Kd6 etc.

De volgende studie is een interessante alternatieve uitwerking van hetzelfde thema.

R. Skuja 1959

2) wit wint

1. a7 Le8 2.a8P Lc6 3.Pc7

Dit is de stand van Troitzki zonder zwarte c-pion, maar met Th8, waardoor de L onkwetsbaar is wegens pat. Wit wint door zetdwang.

3...Le4 4.Pb5 Lc6 5.Pd6 Ld7

De L moet op h3-c8 staan wegens Pc8/Pf5 en op d7 of f5 om Ke7 te

kunnen beantwoorden met Lc6 resp. Lg6 (tegen Pe4/Pe8).

6.Ke7 Lc6 7.Ke6 Ld7

Of 7...Ld5 8.Kf6 Le6 9.Ke7 en 11.Pf6 ±

8.Kf6

Een voorzetwisseling na wederzijdse zetdwang. Zwart valt terug op het mindere Lf5.

8...Lf5 9.Pc4 Lc8 10.Pe3 Le6 11.Ke7 en 13.±

of **9...Lg6 10.Pb6 en 12.±**

Een zet langzamer is 9.Ke7 Lg6 10.Pc8 Lf5 11.Pb6 Le6 12.Kf6 en 14.±

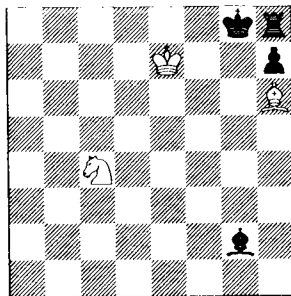
Wit wint altijd, onverschillig waar P en L staan (met uitzondering van Pa1-La4/d1).

De stand is vooral bekend geworden in probleem-editie:

3) F. Fargette, *Thèmes* 64, 1965 (1ste prijs), FIDE-album no.414, mat in 8

1.Pd6 Lc6 2.Ke6 etc.

Fargette is onverdacht - problemisten kijken niet naar studies, jury's inbegrepen - en Skuja kan zich erop beroemen met zijn studie een prijs te hebben gewonnen in een probleemtoernooi.

3) mat in 8

Toch ook een nadenkertje over de merites van inleidingen.

Zadonsky!

door Harold van der Heijden

Ik ontving enkele schriftelijke en mondelinge reacties op mijn artikel 'Plagiaat' in het vorige nummer van *EBUR*.

Ignace Vandecasteele wijst op een beroemde studie van Troitzky, waarin de witte koning 2x op en 2x neer gaat. Bij "Senkus" is dat 3x op en 2x neer. 'M.i. heeft ze dus bestaansrecht, alhoewel er 3 duals in zitten, nl. 3.Kd4 of 3.Ke4, 10.Kb5 of 10.Ka5 en 16.Kd2 of 16.Kc2. De vraag is dan ook of dit wel een correcte studie is.... Al is het een knappe prestatie.'

Julien Vandiest raakte zelfs dermate geïnspireerd door de betreffende studie dat hij een artikel over koningswandelingen schreef, met daarin een economische versie van de studie, van hemzelf (zie elders in dit nummer)!

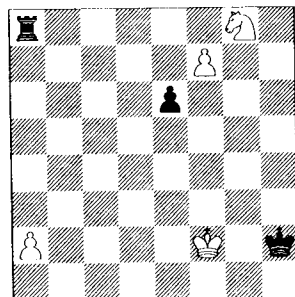
Maar wie componeerde nou die fraaie studie? Iedereen was overtuigd dat dat niet Senkus kon zijn.

Uit Frankrijk ontving ik van Alain Pallier het verlossende antwoord:

'Believe me or not, I found - within 15 seconds - "de echte componist" of the "Senkus": the composer is Oleg Vasilyevich Zadonsky (born in 1926) and the "bron" is: *Volgogradskaya Pravda*, 1972. I found this in one of the books I just obtained last week (*V mire shakhmatnoi kompozitsii*, Volgograd 1980, diagram 113). Of course the position is mirrored.'

Alain geeft ook nog het volgende citaat uit *L'Italia Scacchistica*, februari 1994: 'i problemi di R. Senkus sone stati tutti squalificati, perchè l'Autore se è rivelato un plagiatore (tra le altre documentate segnalazioni di A. Busseta e U. Degener)'.

Ter ere aan de echte componist, volgt hier dan natuurlijk nog de echte (ongespiegelde) studie met de volledige oplossing. Prachtig!

Zadonsky: wit wint

1.Pf6 Txa2+ 2.Ke3 Ta3+ 3.Ke4 Ta4+ 4.Ke5 Ta5+ 5.Kxe6 Ta6+ 6.Ke5 (6.Kf5? Ta8 7.Pe8 Ta1 8.Ke6 Tel+) 6...Ta5+ 7.Ke4 Ta4+ 8.Ke3 Ta3+ 9.Kf4 Ta4+ 10.Kg5 Ta5+ 11.Kg6 Ta8 12.Pe8 Ta6+ 13.Kg5 Ta5+ 14.Kg4 Ta4+ 15.Kf3 Ta1 16.Ke2 Ta2+ 17.Ke3 Ta3+ 18.Ke4 Ta4+ 19.Ke5 Ta5+ 20.Ke6 Ta6+ 21.Kd7 Ta7+ 22.Pc7 en wint

Twijfel

door Peter Boll (vervolg)

Ook over verschillende studies in het boek van Grondijs: *Grin and the critical move* heb ik een aantal kritische opmerkingen:

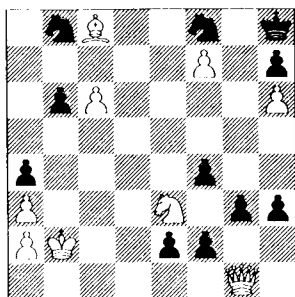

diagram 1

1) A. Kazantsev

(Diagram B pag. 7)

64 1930

1.c7 Pc6 2.Lf5 Pe7 3.c8D Pxc8
4.Da1 e1D 5.Lb1 Dd2+ 6.Pc2
f1D pat!

Hoe moet het echter na 2...fxg1D
3.c8D Da1+ 4.Kxa1 e1D+ 5.Kb2
Dd2+ 6.Pc2 Dd6 7.Lxh3 Pe5 of
7...Dxh6, of misschien zelfs

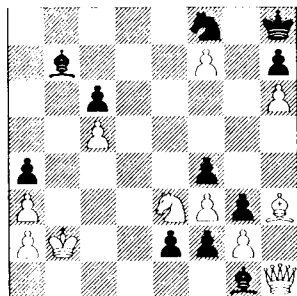

diagram 2

7...f3. Mijns inziens beter voor zwart!

Red: er blijkt dan ook een versie van deze studie te bestaan. Dat doet vermoeden dat met het origineel inderdaad wat mis is:

2) A. Kazantsev

5e prijs 'Troitzky toernooi' 1930

1.Lf5 Lh2 2.Da1 e1D 3.Lb1
Dd2+ 4.Pc2 Pg6 5.f8D+ Pxh8
pat

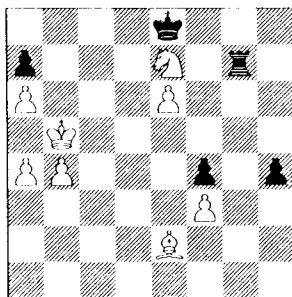

diagram 3

3) H. Grondijs

(Diagram E pag. 11)

Grin and the critical move 1991

1.Pf5 Tg5 2.Ka5 Txf5+ 3.Lb5+
Kd8 4.e7+ Kxe7 pat

Deze studie is weliswaar correct, maar de volgende moeilijke variant moet worden toegevoegd:
2.Kc6? h3! (2...Txf5? 3.b5 h3
4.b6 axb6 5.Kd6! h2 6.a7 Ta5
7.Lb5+ Kf8 8.e7+ Kg7 9.e8D)
3.Ld3 h2 (3...Txf5? 4.Lxf5 h2
5.Kd6 h1D 6.Lg6+ Kf8 7.e7+
Kg7 8.e8D +-) 4.Kd6 Tg6! en wit verliest.

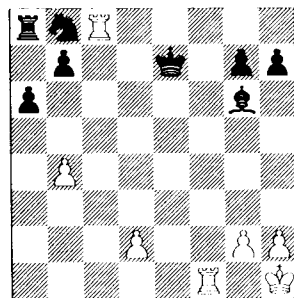

diagram 4

4) W. Von Holzhausen

(Diagram I pag. 13)

? 1910 (Red: de bron is *Akademisches Monatsheft für Schach*, 1911, dit is trouwens ook een versie)

1.Tg8 Kd7 2.Tf8 Kc7 3.Tc8+
wint, niet 1.Tff8? Pd7 -+

Echter 1...a5! 2.bxa5 Kd6 3.Tff8
Txa5 met voordeel voor zwart!

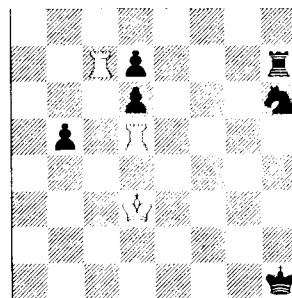

diagram 5

5) A. Herbstmann

(Diagram J pag. 13)

3e prijs *Pravda* 1928

1.Th5+ Kg2 2.Tc2+ Kg3 3.Th1
(3.Tch2? Pg4) 3...Kg4 4.Tg2+
Kf5 5.Tf1+ Ke6 6.Th2 Ke5
7.Tfh1 +-

Hoe gaat het verder na 3...Kf4
4.Tf2+ Kg5 5.Tg2+ Kf6 6.Tf1+
Pf5 of 6.Tf2+ Kg5 = (weerlegd?)

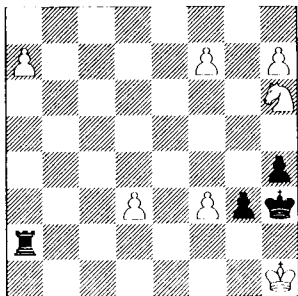

diagram 6

6) L. Salkind

(Diagram N pag. 14)

64 1930

1.a8T (1.a8D? Tc2 2.Da1 Te2 3.-
Tel+ 4.Dxe1 g2+ 5.Kg1 pat)
1...Txa8 2.h8D Txb8 3.Pg8 g2+
4.Kg1 Txb8 5.fxb8L en wint.

Helaas, wit wint dus niet in de
slotstelling: 5...Kg3! (idee h3-h2
mat) 6.Le6 Kxf3 7.d4 h3! 8.Lxh3
Ke4=, en zelfs 8.d5?? h2+!
9.Kxh2 Kf2 en wint.

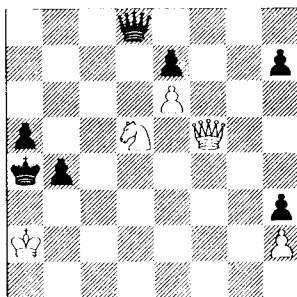

diagram 7

Daarna ben ik het werk van
Th.C.L. Kok: *De zwarte Dame in
zeldzame* (een speciaal nummer
van *EBUR* 3e jaargang nummer
4, december 1991) eens gaan be-
kijken. Ook hier trof ik nogal wat
twijfelachtige studies aan:

7) Th. Kok (Diagram 2 pag. 5) *De zwarte Dame in zeldzame* 1991

1.Dd3 Db8! (1...Dc8 2.Pb6+;
1...Dd6 2.Pc3+ bxc3 3.Dxd6
exd6 4.e7) 2.Pxb4! Dxb4
(2...axb4 3.Da6+; 2...Kxb4
3.Db3+; 2...h5 3.Db3+ Kb5
4.Pc6+; 2...Dxh2+ 3.Pc2;
2...Dg8 3.Dc4) 3.Dd7+ Db5
4.Dd4+ Db4 5.Dd3 Db6 6.Dc4+
Db4 7.Dc6+ Db5 8.Dd7 h6!
9.Dd4+ (9.Ka1? Kb4 10.Dxe7+
Kb3!) 9...Db4 10.Dd3 Db6
11.Dc4+ Db4 12.Dc6+ Db5
13.Dd7 h5 14.Dd4+ Db4
15.Dd3 Db6 16.Dc4+ Db4
17.Dc6+ Db5 18.Dd7 h4
19.Dd4+ Db4 20.Dd3 Db6
21.Dc4+ Db4 22.Dc6+ Db5
23.Dd7 Kb4 24.Dxe7+ Kc3
25.Dc7+ Kb4 26.Df4+ Kc3
(26...Kc5 27.De5+) 27.Dc1+
Kd4 28.Db2+

Op de tweede zet is er een grove
dual: 2.Pc3+! (toch) 2...bxc3 en
nu niet het gegeven 3.Dc4+ Db4
of 2.Db3+ Kb5 3.Pc3+ Kb6,
maar 3.Dc2+! (of Dd1+) 3...Kb4
4.Db3+ Kc5 5.Dxb8

8) Th. Kok (Diagram 3 pag. 6) *De Stim fen Fryslân*, 21 oktober 1938

1.Kg7 met twee hoofdvarianten
(1...Dxh2 2.Df3+ Kg5 3.Df4+
Kh5 4.Dh6+; 1...Dg2 2.Dd1+
Kg5 3.Dc1+ Kh5 4.Dh6+ Kg4
5.Df4+ Kh3 6.Dh4+; 1...g5
2.De2+ g4 3.De3 en Dh6 mat)

a) 1...Dg4 2.h3! Dxh3 (2...De4
3.Dd1+ Kg5 4.h4+) 3.Df3+ Kg5
(3...Dg4 4.Dh1+ Kg5 5.Dh6+)

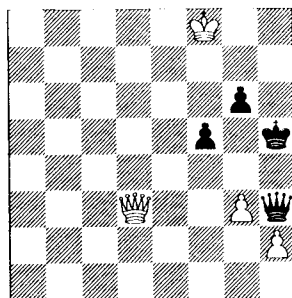

diagram 8

4.Df4+ Kh5 5.g4+ Dxg4
(5...Kh4 6.gxf5+ Kh5 7.Dh6+
Kg4 8.Dxh3+ Kxh3 9.Kxg6)
6.Dh6 mat

b) 1...Kg4 2.De2+ Kg5 3.De3+
Kg4 (3...Kh5 4.Kf6 Dg4 5.h3
Dxh3 6.Dg5+) 4.Df4+ Kh5
5.Kf6 Dg4 6.De3 f4 (6...g5
7.De8+ Kh6 8.Dh8+) 7.De5+
Kh6 8.Dxf4+ Dxf4+ 9.gxf4 Kh5
10.Kg7! Kg4 11.Kxg6 Kxf4
12.h4 enz.

Echter in deze laatste variant is
simpeler 5.g4+! Kh4 (5...Dxg4
6.Dh6+; 5...fxg4 6.Dh6+) 6.
gxf5+ Kh5 7.Dh6+ Kg4
8.Dxh3+ Kxh3 9.fxg6 en wint

9) Th. Kok (Diagram 4 pag. 6) *Tijdschrift v.d. Ned. Schaakbond*, februari-maart 1942

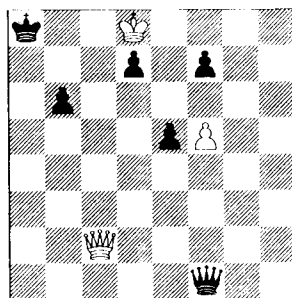

diagram 9

1.Kc7 Da6! (1...Ka7 2.Da4+! (2.Da2+? Da6 3.Dd5 f6 4.De4 d6 5.Dd5 b5; 2.De4? Da6) 2...Da6 3.De4) 2.Dg2+ (2.De4+? Ka7 3.Dd5 f6 4.De4 d6 5.Dd5 b5) 2...Ka7 3.De4! f6! (3...d6 4.f6 d5 (4...b5 5.De3+) 5.Dxd5 b5 6.De5+ Ka8 7.Df8+) 4.Dd5 d6 5.De4 b5 6.De3+ Ka8 7.Df3+ Ka7 8.Df2+ Ka8 9.Dg2+ Ka7 10.Dg1+ Ka8 11.Dg8+ Ka7 12.Db8+
Maar de weerlegging is: 3...b5! 4.De3+ Ka8 5.Df3+ en helaas lukt de trap niet wegens: 5...Dc6+!

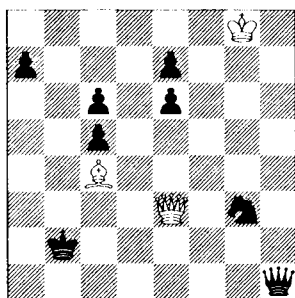

diagram 10

10) Th. Kok

(Diagram 13 pag. 10)

De zwarte Dame in zetdwang 1991

1.Dd2+ Kb1 (1...Ka3 2.Da2+ Kb4 3.Db3+ Ka5 4.Da3+ Kb6 5.Da6+ Kc7 6.Dxa7+ Kd6 (6...Kd8 7.Lxe6) 7.Db8+ Kd7 8.La6 Dd5 9.Lc8+ Ke8 10.Lxe6+ Dd8 11.Df4) 2.Ld3+ Ka1 3.Dc3+ Ka2 4.Lc4+ Kb1 5.Dd2 a6 6.Ld3+ Ka1 7.Dc3+ Ka2 8.Lc4+ Kb1 9.Dd2 a5 10.Ld3+ Ka1 11.Dc3+ Ka2 12.Lc4+ Kb1 13.Dd2 a4 14.Ld3+ Ka1 15.Dc3+ Ka2 16.Lc4+ Kb1 17.Dd2 a3 18.Ld3+ Ka1 19.Dc3+ Ka2 20.Lc4+ Kb1 21.Dd2 e5 (21...a2 22.Ld3+ Ka1 23.Dc3+; 21...De4 22.Ld3+

Dxd3 (22...Ka1 23.Dc1+ Ka2 24.Db1+) 23.Dxd3+ Kb2 24.Dxg3 a2 25.Db8+!) **22.Ld3+ Ka1 23.Dc3+ Ka2 24.Lc4+ Kb1 25.Dd2 e6 26.Ld3+ Ka1 27.Dc3+ Ka2 28.Lc4+ Kb1 29.Dd2 e4 30.Lb3! Dc1 31.Da2+**

Hoe wint wit, als zwart met de a-pion oprukt tot a4 en vervolgens e5-e4 speelt? Wit heeft dan geen Lb3. Dus 13...a4, 17...e5 en 21...e4. De studie is te repareren door bijvoorbeeld een witte pion op a6 te plaatsen (Red: maar dan is wel het hele idee van de studie weg).

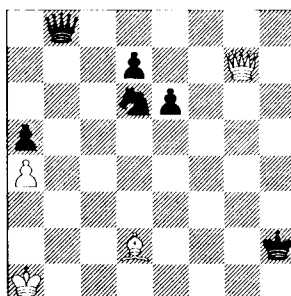

diagram 11

11) Th. Kok

(Diagram 14 pag. 11)

De zwarte Dame in zetdwang 1991

1.Lf4+ Kh1 2.Le3 Kh2 3.Dg4 Dh8+ 4.Ka2! Pf7 (4...Dc3 5.Dh4+ Kg2 6.Df2+ Kh3 7.Df3+ Kh2 8.Lf4+) 5.Lf4+ Kh1 6.Df3+ Kg1 7.Le3+ Kh2 8.Dg4 d6 9.Lf4+ Kh1 10.Df3+ Kg1 11.Le3+ Kh2 12.Dg4 d5 13.Lf4+ Kh1 14.Df3+ Kg1 15.Le3+ Kh2 16.Dg4 d4 (16...e5 17.Lf2 Dh3 18.Dg1+) 17.Lf4+ Kh1 18.Df3+ Kg1 19.Lg3 Dh3 20.Lf2+ Kh2 21.Lg1+ 4.Ld4! wint direct 4...e5 5.Dg1+ Kh3 6.Dh1+ Kg3 7.Dxh8 exd4

8.De5+; of 4...Db8 5.Le5+ Kh1 6.Dh3+ Kg1 7.Ld4 mat.

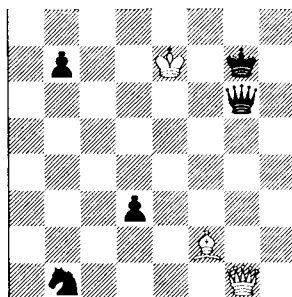

diagram 12

12) Th. Kok

(Diagram 20 pag. 14)

Tijdschrift v.d. Ned. Schaakbond, januari 1942

verkorte oplossing: **1.Ld4+ Kh7 2.Dh1+ Dh6 3.De4+ Dg6 4.Dh4+ Dh6 5.Dg4 Dg6 6.Dd7 Dc6 7.Dh3+ Dh6 8.Dxd3+ Dg6 9.Dh3+ Dh6 10.Dg4 Dg6 11.Dh4+ Dh6 12.De4+ Dg6 13.Dh1+ Dh6 14.Dxb1+ Dg6 15.Dh1+ Dh6 16.De4+ Dg6 17.Df4 Dd3 18.Le5 Dg6 19.Dh4+ Dh6 20.De4+ Dg6 21.Df4 b5 22.Dh4+ Dh6 23.De4+ Dg6 24.Df4 b4 25.Ld4 Dd3 26.Dh4+ Kg6 27.Dg4+ Kh6 28.Kf8 Df1+ 29.Kg8 Dc4+ 30.Kh8**

Toevoegen 6...Kh6 7.Dh3+ (7.Le3+? Kg7) 7...Dh5 8.Dg3 Kh7 9.Kf6 en mat volgt.

13) A. Troitzky

(Diagram 30 pag. 19)

Eskilstuna Kuriren, 1917

1.Pb1+ Ka4 2.Ld7+ Pb5+ 3.Kc4 Db8 4.g3 Db7 5.Le8 Da6 (5...Db8 6.Lc6 Dg8+ 7.d5 Db8 8.Ld7) 6.d5 Db7 7.Lc6 Da6 8.Ld7 Db7 9.Le8 Da6 10.Lc6 g6 11.Ld7 Db7 12.Le8 Db8 13.Lc6 g5 14.Ld7 Db7 15.Le8 Da6

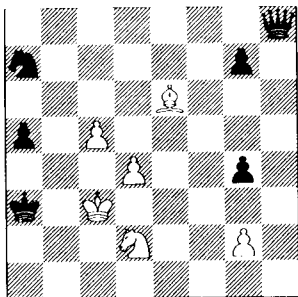

diagram 13

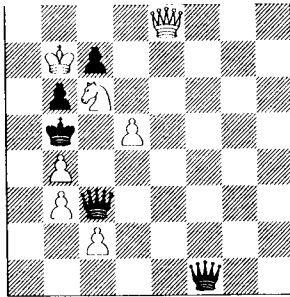

diagram 14a

16.Lc6 Dxc6 17.dxc6 Pc7 18.Pc3+ Ka3 19.Pb5+ en wint. Zwart speelt 17...Pd6+! 18.cxd6 pat of 18.Kd5 Pb5 en wit wint niet meer... (Red: dit was al bekend).

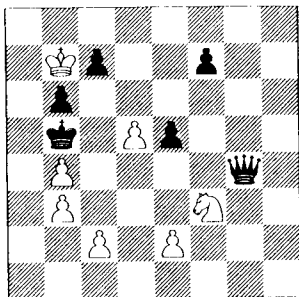

diagram 14

14) J. Balazs

(Diagram 33 pag. 20)

3e prijs *Magyar Sakkvilág*, 1936

1.Pxe5 Dd4 2.Pc6 Dc3 3.e4 f6 4.Ka7! (4.Kb8? Ka6) **4...Da1+ 5.Kb8 Dc3** (5...Ka6 e4!) **6.Kb7 f5 7.exf5 Df6 8.c4** mat

Veel taaiër is 4...f5! 5.exf5 Da1+ 6.Kb8 (6.Kb7 Da6+ 7.Kxc7 Db7+ 8.Kxb7 pat) 6...Ka6 7.c4 Dh8+ 8.Kxc7 Dh7+ lijkt mij niet duidelijk. Maar misschien wint 5.e5! f4 6.e6 f3 7.e7 f2 8.e8D f1D 9.Kb7! (zie diagram 14a)

9...Dg2 10.Dh5 Dxc2 11.d6+ Dc5 12.bxc5 Dxc6+ 13.Kb8 cxd6 14.cxd6+ Ka6 15.De2+ Ka5 16.b4+! Kxb4 (16...Ka4 17.Dd1+) 17.Dd2+ Kc4 18.d7+, of deze variant waterdicht is durf ik niet te beweren. Duidelijkheid is gewenst.

(Red: deze variant klopt inderdaad niet: 13...bxc5! 14.dxc7 Db6+ 15.Kc8 De6+ 16.Kd8 Dd6+ remise)

Maar de stelling in diagram 14a intrigeerde mij zeer: zwart heeft twee dames maar is toch in tempodwang! Zwart moet veld e2 blijven dekken met de dame van f1. In plaats van 9...Dg2 verliest snel: 9...Df3? 10.Pd4+ Kxb4 11.De7+! Dc5 (11...c5 12.bxc6ep+) 12.Dxc5+ Kxc5 13.Pxf3+-; 9...Df2? 10.De4!! (dreigt 11.Pa7 mat) en zwart heeft geen zet meer; de matdreiging kost hem allebei de dames! 10...Dxc6+ 11.dxc6 Df7 12.De1 en 13.c4 mat; 9...Dd1 10.De4! Dxb3 (wat anders?) 11.cxb3 en weer is 11...Dxb3 gedwongen, maar faalt op 12.Pd4+.

Echter na 9...Dg2! is m.i. 10.Dd7!! dé winstzet; naast de zeddwangpositie van zwart dreigt er ook Dxc7 en Dxb6+ of De7 en Pa7 mat. Bijvoorbeeld 10...Dxc2 11.Pd4++ Kxb4

12.Pxc2+ Dxc2 13.Da4+ Kc3 14.De4+ Kb2 15.Dxc2+ Kxc2 16.Kxc7 en wint, of 12...Kxb3!? 13.Pe3! Df3 14.Dxc7 Dxe3 15.Dxb6+ en wint).

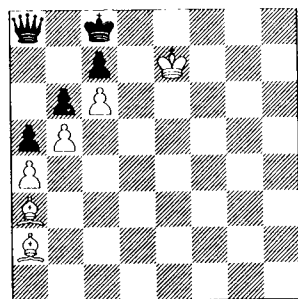

diagram 15

15) B. Horwitz

(Diagram 42 pag. 25)

Chess Studies and Endgames, 1889

1.Lf7 Da7 2.Lb2 Da8 3.Le5 Da7 4.Le6+ Kb8 5.Kd7 Da8 6.Lxc7+ Ka7 7.Ld8 Db8 8.c7 Db7 9.Kd6 Df3 10.c8P+ Kb8 11.Lc7+ Kb7 12.Ld5+

In deze eindstelling volgt helaas simpelweg 12...Kxc8! 13.Lxf3 pat! Vast al bekend?!

16) Th. Kok

(Diagram 45 pag. 26)

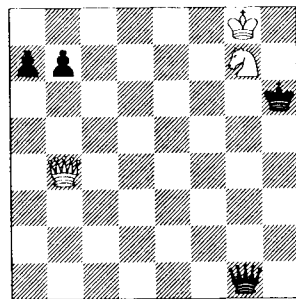

diagram 16

De zwarte Dame in zetdwang 1991

1.Df4+ Dg5 2.Dd4! b6 3.Kh8 b5! 4.Kg8 b4 5.Kh8 b3 6.Dd6+ Dg6 7.Df4+ Dg5 8.Dd4 b2 9.Dd6+ Dg6 10.Df4+ Dg5 11.Dh2+ Kg6 12.Dc2+ Kf6 13.Dc6+ Ke5 14.Dc5+ Ke4 15.Dxg5 b1D 16.Dg6+ en wint of 8...a6 9.Db6+ Dg6 10.De3+ Dg5 11.Dh3+ Kg6 12.Dd3+ Kf7 13.Dc4+ Kg6 14.Dc4+ Kf7 15.De8+ Kf6 16.De6 mat.

Wit wint echter geforceerd met schaakjes: 2.Dh2+! Kg6 3.Dd6+ Df6 4.Dg3+ Kh6 (4...Dg5 5.Dd3+ Kf6 6. Dd6 mat of

5...Kh6 6.Dh7 mat) 5.Dh3+ Kg5 (5...Kg6 6.Dh5 mat) 6.Pe6+ Kg6 7.Dh7 mat.

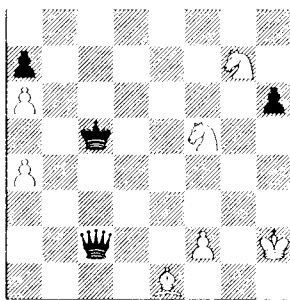

diagram 17

Still Alive!

door Alain Pallier

The common-plave saying that artists survive after their death thanks to their work can be verified in chess compositions, especially in the study field, since in accordance with a recent 'fashion', the name of dead composers appears more and more frequent in awards.

Maybe O. Carlsson (Argentina) was the pioneer of such a practice: he composed a lot with J. Mugnos (1904-1982) and after the death of the 'father of study' in Argentina, he remained with half-a-dozen studies, jointly composed, still to be published (see Z.R. Caputto: *el arte del ESTUDIO de ajedrez*, vol 2, p 203). Probably their first prize in the Schakend Nederland 1991 tourney (RR: no. 2272) belongs to this group of studies.

Other examples increased in recent *EG* issues: for instance #8520 (*EG* 106.1) by P.P. Babich (1907-1983) and R. Khatyamov, 1st Prize in a section of the Kaiev

MT 1990-91, #8874 (*EG* 109) by Al.P. Kuznetsov (1913-1982), D. Godes and V. Neishtadt, 2nd HM, Tatar Ty 1989 (see also #8960) or #7555 (*EG* 98) by S. Belokon (1939-1984) and A. Alekseyev, 2nd prize in the *Magadan Pravda* 1987 Ty. Rather surprising!

But what do you think of the think V.A. Bron (1909-1985) and S. Abramenko prize-winner, #8565 in *EG* 106.1? As shown in *EG* 108 p 222, this study, after the second move, is #7140, the position being horizontally mirrored (there is more: #7140, jointly composed by four [!] composers, probably holds a world record: this study was sent, at last, in four different tourneys: the Kozlov MT 1987-88 - there it was awarded the third prize -, the *Magadan Pravda* Ty 1987 - there, it received the second commendation, see *EG* 98 p 673 -, the *Vecherny Novosibirsk* 30 JT 1987 - there obtaining the third com-

17) A. Troitzky

(Diagram 48 pag. 28)

Deutsche Schachzeitung, 1912

1.Pe6+ Kb6! 2.a5+ Kxa6 3.Pd6! h5! (3...Dc6 4.Lb4) 4.Ld2 (4.Lb4? Dxf2+) 4...h4 5.Le1 h3 6.Ld2 Dc6 7.Pe4! en 7...Dc2 8.P4c5+ Kb5 9.Pd4+ of 7...Dc8 8.P4c5+ Kb5 9.Pd6+ enz.

Zwart speelt 6...Dc3! 7.Pe4 (7.Lxc3 pat!) 7...De5+ onduidelijk, en ook na 6...Dc6 7.Pe4 Dd6+! is het niet zo duidelijk 8.f4 (8.Pxd6 pat!) 8...De7.

mentation, *EG* 109#8860, and - the last? - *The Problemist* - (published in the May 1991 issue, E 538)!! Is there something wrong in the study world? Can we imagine that each of the four composers sent it separately ??) Here, we have probably a case of plagiarism and it's a pity that Bron's name is involved.

All the examples shown are, of course, joint compositions, with one exception: #7917 (*EG* 101) by A. Akerblom, commendation, *Springaren* 1986/87 (Axel Akerblom died in 1980). How such a wonder can occur? Very simply: #7917 is #4734, by the same composer but without the first moves, because a dual was discovered in the introduction: was it really necessary to publish it again? Does it add anything to Akerblom's glory?

To conclude, I propose a tourney (an informal one, of course) for ghosts only.... But who will accept to be the judge?

Inhoudsopgave 6e jaargang nummer 2

	pag
Redactioneel	1
Saavedra III	2
(Un)solved Mysteries	4
Zielsverhuizing	5
Welke zet ging vooraf?	6
Rond het Vierkant	7
75,000!	9
Een Wenk van Henk	12
Boekbespreking: Veldjes Tellen	13
Een Briljantje	14
Vorstelijke Wandelingen	15
De Wereld Wil Bedrogen Worden	18
Studie Anticipeert Probleem	19
Zadonsky!	20
Twijfel	21
Still Alive!	25